

s. 4-5

**UNICEF gav
Pedersöre erkännandet
Barnvänlig kommun**

*Pedersörelle UNICEFin
Lapsiystävällinen kunta
-tunnustus*

PEDERSÖRE info

1
2024

s. 24-25

Matts är en pysventil för ungdomarna i PG

Matts on Pedersöre gymnasiumin
nuorten tukena

s. 10-12

Är hemmaförrådet i skick för det oväntade?

*Onko oma kotivarasi
kunnossa?*

s. 14

KYLTTJÄ MAASTOSSA.

*Hauskaa ajanvietettä
Bergön vaellusreitillä.*

SKYLTAR I TERRÄNGEN. Naturkul längs
med Bergö vandringsled.

UTGIVARE

Pedersöre
kommun

ADRESS

Skrufvilagatan 2
68910 Bennäs

TELEFON

785 0111

ANSVARIG
UTGIVARE

Stefan Svensfors

REDAKTÖR

Malin Henricson

ÖVERSÄTTNING

Hanna Tienvieri

LAYOUT

Ida Wikström
och Johanna
Öst Häggblom

TRYCK

Forsberg

ISSN / PRINT

2343-2241

ISSN / ONLINE

2343-225X

Pedersöre – En barnvänlig kommun

LEDARE

Stefan Svensfors,
kommundirektör

FINLANDS UNICEF HAR i april 2024 beviljat Pedersöre kommun status som barnvänlig kommun enligt Unicefs standard. Det här är ett mycket prestigefyllt och betydande erkännande och ett konkret bevis på hur en vision kan omvandlas till praktik och verklighet. Visionen fanns i dåvarande fullmäktieordförande Johanna Holmängs motion i fullmäktige 2018 om att Pedersöre kommun skulle inleda arbetet med målet att uppnå erkännandet Barnvänlig kommun. Målet var långsiktigt ställt och arbetet som pågått under de här åren har också varit målmedvetet, strukturerat och omfattande.

Modellen Barnvänlig kommun handlar i första hand om att implementera ett sätt att tänka i verksamheten. Eller som chefen för småbarnspedagogik, Catarina Herrmans, konstaterar i artikeln på sidorna 4–5: ”Det krävs en hel by för att fostra ett barn”, i betydelsen att alla närstående till ett barn ingår i en fostringsgemenskap och ansvarar för trygghet och välmående. Herrmans har också fungerat som koordinator för Pedersöres utvecklingsarbete enligt Unicefs modell.

Man kan också säga att det krävs en hel kommun för att uppnå status som barnvänlig kommun. Dels har olika sektorer deltagit i processen, från kommunens informatör till tekniska sektorn tillsammans med småbarnspedagogiken och bildningen. Dels har arbetet också väckt positiva reaktioner bland kommuninvånarna om att vi är på rätt väg med den här satsningen.

Det handlar som sagt om ett sätt att tänka och arbeta. Från Unicefs sida har Pedersöre särskilt uppmärksammats för våra målsättningar och vårt arbete med att sprida kunskap om barnets rättigheter och att i organisationen främja och lyfta upp dessa.

En barnvänlig förvaltning och arbetet för att främja barnets rättigheter och att involvera barns åsikter i utvecklingsarbetet är kanske den enskilt största behållningen för kommunen så här långt. Det handlar inte i första hand om att ordna fram gungor och karuseller eller andra motsvarande anläggningar, utan om att skapa en medvetenhet i organisationen där barns åsikter beaktas och där delaktigheten så långt som möjligt också omfattar barnen.

— Man kan också säga att det krävs en hel kommun för att uppnå status som barnvänlig kommun. Dels har olika sektorer deltagit i processen, från kommunens informatör till tekniska sektorn tillsammans med småbarnspedagogiken och bildningen. Dels har arbetet också väckt positiva reaktioner bland kommuninvånarna om att vi är på rätt väg med den här satsningen.

STEFAN SVENFORS

Erkännandet från Unicef är förstås inte ett slutmål. Det är närmast ett bevis på att kommunen lyckats i sin målsättning att förändra sin verksamhet så att de mål som sätts upp för att fortsätta arbetet som Barnvänlig kommun uppnåtts. Vår utmaning framöver är förstås att upprätthålla sättet att arbeta och framför allt ytterligare utveckla det.

Utgångspunkten är i alla fall utmärkt, vilket också Unicef konstaterar i sitt särskilda omnämnande i samband med Barnvänlig kommunerkännandet:

”Kommunen har skapat övergripande introduktions- och verksamhetsmodeller för information om barnets rättigheter, vilka är förankrade i strukturerna. Barns rättigheter och barnvänlighet finns inskrivet i kommunstrategin”. ■

PÄÄKIRJOITUS
Stefan Svenfors,
kunnanjohtaja

Pedersöre – lapsiystävällinen kunta

SUOMEN UNICEF ON myöntänyt huh-
tikuussa 2024 Pedersören kunnalle
Unicefin standardien mukaisen Lapsi-
ystävällinen kunta tunnustuksen. Se
on erittäin arvostettu ja merkittävä
tunnustus sekä konkreettinen todiste
siitä, kuinka visiosta voidaan tehdä käy-
täntö ja totta. Visio on peräisin silloi-
sen valtuuston puheenjohtajan Johan-
na Holmängin vuonna 2018 tekemästä
valtuustoaloitteesta, että Pedersören
kunnan tulisi alkaa tavoitella Lapsi-
ystävällinen kunta tunnustusta. Tavoite
oli pitkälle tähtäävä, ja vuosien aikana
tehty työ on ollut myös määrätietoista,
jäsenneltyä ja laajaa.

Lapsiystävällinen kunta mallissa
on ennen kaikkea kyse ajattelutavas-
ta, joka omaksutaan toimintaan. Tai
kuten varhaiskasvatusjohtaja Catarina
Herrmans toteaa artikkelissa sivuilla
4-5: ”Lapsen kasvattamiseen tarvitaan
koko kylä”, tarkoittaen, että kaikki lap-
selle läheiset ihmiset ovat osa kasva-
tusyhteisöä ja vastuussa lapsen turvali-
suudesta ja hyvinvoinnista. Herrmans
on myös toiminut koordinaattorina Pe-
dersören Unicefin mallin mukaisessa
kehitystyössä.

Voidaan myös sanoa, että Lapsi-
ystävällinen kunta tunnustuksen saami-

— *Kyse ei ole ensisijaisesti
keinujen ja karusellien
tai muiden vastaavien
välineiden tarjoamisesta
vaan siitä, että
organisaatiossa tietoisesti
otettaisiin huomioon lasten
mielipiteet ja että osallisuus
koskisi mahdollisuuksien
mukaan myös lapsia.*

STEFAN SVENFORS

seen tarvitaan koko kunta. Yhtäältä
prosessissa on ollut mukana eri toimi-
aloja kunnan tiedottajasta tekniseen
toimeen, varhaiskasvatukseen ja si-
vistystoimeen. Toisaalta työ on myös
herättänyt positiivisia reaktioita kun-
talaisten keskuudessa siitä, että olem-
me oikealla tiellä tämän panostuksen
suhteen.

Kuten sanottua, kyse on tavasta aja-
tella ja työskennellä. Unicef on antanut
Pedersörelle tunnustusta erityisesti ta-
voitteistamme ja työstämme levittää
tietoa lapsen oikeuksista sekä edistää
ja tuoda niitä esiin organisaatiossa.

Lapsiystävällinen hallinto, lapsen oi-
keuksien edistämistyö ja lasten mieli-
piteiden ottaminen huomioon kehit-
tämistyössä ovat ehkä kunnan suurin
yksittäinen saavutus tähän mennessä.
Kyse ei ole ensisijaisesti keinujen ja
karusellien tai muiden vastaavien vä-
lineiden tarjoamisesta vaan siitä, että
organisaatiossa tietoisesti otettaisiin
huomioon lasten mielipiteet ja että
osallisuus koskisi mahdollisuuksien
mukaan myös lapsia.

Unicefilta saatu tunnustus ei tien-
tenkään ole lopullinen tavoite. Se on
lähinnä todiste siitä, että kunta on on-
nistunut tavoitteessaan muuttaa toi-
mintaansa niin, että asetetut tavoitteet
jatkaa työtä Lapsiystävällisenä kunta-
na on saavutettu. Haasteenamme tästä
eteenpäin on tietenkin ylläpitää työ-
kentelytapaa ja ennen kaikkea kehit-
tää sitä lisää.

Lähtökohta on joka tapauksessa
erinomainen, kuten myös Unicef to-
teaa erityismaininnassaan Lapsiystäväl-
linen kunta tunnustuksen yhteydessä:

”Kunta on luonut kattavat, raken-
teisiin ankkuroidut perehdytys- ja
toimintamallit lapsen oikeuksista tie-
dottamiseen. Lapsen oikeudet ja lap-
siystävällisyys on sisällytetty kuntastra-
tegiaan.” ■

s. 32

Tamburbiblioteket i tre
daghem gör böcker
lättillgängliga.

Päiväkotien eteiskirjastossa
kirjat ovat helposti
saatavilla.

- 4 Barnvänligt fokus har gett resultat
*Pedersörelle UNICEFin Lapsiystävällinen kunta
-tunnustus*
- 6 Finlandsmodellens klubbar är till för alla
Suomen mallin kerhot on tarkoitettu kaikille
- 8 Mot framtidens mat via hållbara recept
*Kohti tulevaisuuden ruokaa kestävien
reseptien avulla*
- 10 Är hemmaförrådet i skick för det oväntade?
Onko kotivarava kunnossa?
- 13 Premiär för Årets attitydpåverkare
i Pedersöre i år
*Vuoden asennevaikuttaja valitaan
ensimmäistä kertaa*
- 14 Just nu – Juuri nyt
- 16 Ordning, reda och arbetsglädje
i nya Sursikköket
Järjestystä ja työn iloa Sursikin uudessa keittiössä
- 17 Evenemangskalender – Tapahtumakalenteri
- 22 Välfärdstema – Hyvinvointiteema
- 24 Matts är en pysventil för ungdomarna i PG
Matts on Pedersöre gymnasiumin nuorten tukena
- 26 Just nu – Juuri nyt
- 28 Just nu – Juuri nyt
- 30 Biblioteket informerar – Kirjasto tiedottaa
- 32 Tamburbibban i dagis gör boklånet enkelt
*Päiväkodin eteiskirjasto helpottaa kirjojen
lainaamista*
- 33 En helt vanlig skog kittlar fantasin
Aivan tavallinen metsä kutkuttaa mielikuvitusta
- 34 Sommarkurser i Pedersöre MI
- 35 Kryset

Barnvänligt fokus har gett resultat

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Finlands UNICEF beviljade Pedersöre kommun erkännandet Barnvänlig kommun i april. Det här är kommunens första erkännande, och det gäller i två år.

MODELLEN BARNVÄNLIG KOMMUN är ett verktyg som UNICEF erbjuder kommunerna. Den hjälper kommunerna att garantera att barnets rättigheter förverkligas så bra som möjligt i varje barns vardag. Det gäller speciellt barn i sårbar ställning. Modellen baserar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter och UNICEFs internationella modell Child Friendly cities.

I sin utvärdering har Finlands UNICEF bedömt Pedersöres verksamhetsplan för Barnvänlig kommun, kommunens målsättningar och åtgärder i planen samt resultaten. Där ingår alltså inte all verksamhet som rör barn och barnets rättigheter i kommunen.

UNICEFs specialsakkunniga Pi-

ritta Honkanen säger att Pedersöre på kort tid har lyckats speciellt bra med sitt mål att sprida kunskap om barnets rättigheter i sin egen organisation och främja barnets rättigheter aktivt och systematiskt, både internt och externt.

– Det målmedvetna arbetet hjälper kommunen att fortsätta utveckla en högkvalitativ, barnvänlig förvaltning och ändamålsenliga tjänster för barnen i Pedersöre, säger Honkanen.

Catarina Herrmans, koordinator för Pedersöres utvecklingsarbete, gläder sig över att barns rättigheter synliggjorts i kommunen.

– Jag vill använda uttrycket ”det krävs en hel by för att fostra ett barn”. Alla närstående personer till ett barn ingår i en fostringsgemenskap och

har ansvar för barnets trygghet och välmående. Alla barn har rätt att höras och vara delaktiga i de beslut som rör barnet. En trygg barndom ger goda förutsättningar för barnens utveckling till trygga vuxna. Barnen är vår framtid och vi ska alltid utgå från vad som är bäst för varje enskilt barn, säger Herrmans.

Erkännandet innebär inte att arbetet för barns rättigheter i Pedersöre är avslutat, utan kommunen förbinder sig att fortsätta utveckla barnvänligheten.

Bland de konkreta mål som Pedersöre uppnått kan nämnas:

- Pedersöre har skapat ett baspaket med information om barnets rättigheter för personal, förtroendevalda och kommuninvånare på kommunens webbplats, intranät och i kommunens introduktionsmaterial för nya anställda. Kommunanställda och beslutsfattare uppmanas att avlägga E-Oppivautbildningens kurs ”Inledning till barnets rättigheter säkerställer att barnets rättigheter tillgodoses”.

- Barnets rättigheter lyfts regelbundet upp i kommunens informationskanaler, speciellt i samband med veckan för barnets rättigheter i november.

- Kommunen har utvecklat en

← UNICEF uppmuntrar Pedersöre kommun att fortsätta utveckla olika sätt att involvera barn och unga i kommunens Barnvänlig kommunarbete.

← UNICEF kannustaa Pedersören kuntaa jatkamaan lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien kehittämistä osana kunnan lapsiystävällistä kuntatyötä.

Pedersörelle UNICEF:n Lapsiystävällinen kunta -tunnustus

Suomen UNICEF myönsi huhtikuussa Pedersören kunnalle Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen. Tämä on kunnan ensimmäinen tunnustus, ja se on voimassa kaksi vuotta.

mall för barnkonsekvensanalys i sitt beslutsfattande. Specialdagvården har fått en instruktion för hur man säkerställer att barn i särskilt sårbar ställning får tillräckligt stöd och erbjuds ökade möjligheter till delaktighet i ärenden som berör dem själva. Det finns en färdkarta för barn med stödbehov och material för hur man hör barnen i samband med att deras stödbehov utreds.

— Daghemmet Hoppetossan i Sandsund har deltagit i projektet Unik och värdefull, och inom ramen för projektet har en det skapats en åtgärdsplan för att öka barnens delaktighet och inflytande i daghemsvardagen. Metoderna har spridits till och tillämpas i övriga daghem i kommunen.

— Ungas inflytande och kontakt med kommunen har utvecklats i form av konceptet Niornas dag i kommungården, då alla nior i Sursik skola klassvis besöker kommungården och kulturhuset Ax och bekantar sig med personal, beslutsfattare och kommunens verksamhet.

— Ungdomarnas delaktighet har utökats i och med att en representant från ungdomsrådet har närvarorätt på nämndmöten.

— Kommunens barnparlament sammanträder två gånger per år för att diskutera saker som gäller barns vardag. ■

LÄS MER PÅ <https://www.pedersore.fi/barnvanligkommun>

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

— Kaikilla lapsilla on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua heitä koskeviin päätöksiin.

CATARINA HERRMANS

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -MALLI ON UNICEF:n kunnalle tarjoama työväline. Se auttaa kuntaa turvaamaan hyvän lapsuuden erityisesti haavoittuvimmassa asemassa oleville lapsille. Malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja UNICEF:n kansainväliseen Child Friendly Cities -malliin.

Tunnustusta myöntäessään Suomen UNICEF on arvioinut Pedersören Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelmaan sisältyviä tavoitteita ja toimenpiteitä sekä niiden tuloksia. Kaikkea lapsiin ja lasten oikeuksiin liittyvää toimintaa kunnassa ei ole arvioitu.

Suomen UNICEF:n erityisasiantuntijan Piritta Honkasen mukaan Pedersöre on lyhyessä ajassa edistänyt systemaattisesti kuntatasoista osaamisen kehittämistä lapsen oikeuksiin ja osallisuuteen liittyen.

— Suunnitelmallisella ja aktiivisella otteella lapsen oikeudet ovat nivoutumassa osaksi kunnan keskeisiä ohjausasiakirjoja ja toimialarajat ylittävää päätöksentekoa. Tällä tulee olemaan merkittäviä positiivisia vaikutuksia pedersöreläisille lapsille, arvioi Honkanen.

Pedersören kehittämistyön koordinaattori Catarina Herrmans on tyytyväinen siihen, että lapsen oikeudet ovat tulleet näkyviksi kunnassa.

— Käytän mielelläni sanontaa ”lapsen kasvattamiseen tarvitaan koko kylä”. Kaikki lapselle läheiset ihmiset ovat osa kasvatusyhteisöä ja vastuussa lapsen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Kaikilla lapsilla on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua heitä koskeviin päätöksiin. Turvallinen lapsuus luo hyvät edellytykset lasten kehitykselle turvallisiksi aikuisiksi. Lapset ovat tulevaisuutemme, ja meidän on aina lähdettävä siitä, mikä on parasta jokaiselle yksittäiselle lapselle, Herrmans sanoo.

Pedersören saavutetuista tavoitteista voidaan mainita:

— Pedersöre on luonut kunnan

henkilöstölle, luottamushenkilöille ja asukkaille perustietopakettien lapsen oikeuksista. Se on julkaistu sekä kunnan verkkosivuilla että intrassa. Uusille työntekijöille tarkoitettu perehdytysmateriaali sisältää samat tiedot. Kunnan työntekijöitä ja päättäjiä kannustetaan suorittamaan E-Oppivan koulutus ”Johdatus lapsen oikeuksiin – Turvaa lapsen oikeuksien toteutuminen”.

— Lapsen oikeuksia on tuotu säännöllisesti esiin kunnan tiedotuskanavissa, erityisesti lapsen oikeuksien teema- viikon aikana marraskuussa.

— Kunta on kehittänyt mallin lapsivaikutusten arvioimiseksi päätöksenteossa, jossa lähtökohtana on lapsen etu.

— Erytispäivähoito on saanut ohjeet siitä, miten varmistetaan, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevat lapset saavat riittävästi tukea ja että heille tarjotaan lisää osallistumismahdollisuuksia heitä koskevissa asioissa. Tukea tarvitseville lapsille on laadittu tietokartta ja materiaalia siitä, miten lapsia kuullaan tuen tarpeen selvittämisen yhteydessä.

— Päiväkoti Hoppetossan Sandsundissa on osallistunut Unik och värdefull -hankkeeseen, jonka puitteissa on laadittu toimenpidesuunnitelma lasten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi päiväkodin arjessa. Kaikki päiväkodit soveltavat hankkeen puitteissa kehitettyjä lähestymistapoja ja toimintamalleja.

— Nuorten vuorovaikutus kunnan kanssa on kehitetty ”Ysien päivä kunnantalolla” -konseptin muodossa, jolloin Sursik skolan yhdeksäsluokkalaisten vierailivat luokittain kunnantalolla ja tapaavat johtavia viranhaltijoita, valtuutettuja ja muita työntekijöitä.

— Nuorisoneuvoston edustajalla on läsnäolo-oikeus lautakuntien kokouksissa.

— Kunnalla on lapsiparlamentti, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa keskustelemaan lasten arkeen liittyvistä asioista. ■

LUE LISÄÄ: <https://www.pedersore.fi/fi/lapsiystaevaellinen-kunta/>

Finlandsmodellens klubbar är till för alla

TEXT & FOTO

Malin Henricson

Pedersöre har tagit sina klubbar inom Finlandsmodellen ett steg längre än många andra kommuner. Förutom att klubbarna är gratis, ordnar kommunen transport hem för de elever som har rätt till skolskjuts. Alla ska ha möjlighet att delta.

KLOCKAN ÄR 15 och som på given signal dyker tonåringar upp i dörren till den stora salen i Sportis. Ledaren, skolgångshandledaren Shoumaf Ahmad, har plockat fram säcken med basketbollar. Ungdomarna tar för sig och börjar kasta bollar mot korgarna.

Det är dags för korgbollsklubben i Sursik, en av de 15 klubbar som kommunen det här läsåret har erbjudit åt Sursikelever inom ramen för den så kallade Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. På motsvarande sätt har kommunen ordnat 17 klubbar för elever i åk 3–6. Utgångspunkten för dessa klubbar är att det är gratis att delta, att de ordnas i anslutning till skolan och antingen före eller efter skoldagen. När klubben startar kl. 15 erbjuds deltagarna dessutom mellanmål.

Upplägget i Sursiks korgbollsklubb är enkelt. Det kan ingå lite lekar, men främst spelar man korgboll. Klubbledaren Shoumaf Ahmad ser flera fördelar med basketklubben.

– Det viktiga är att få ungdomarna att röra på sig. Sedan hittar de nya kompisar som de också börjar umgås med i skolan, säger han.

Han har själv invandrarbakgrund, liksom flera av deltagarna.

– Det här är ett bra sätt för dem som kommit till Finland att öva språket, säger Ahmad.

Abraham Ndayishimiye i åk 7 och Melvin Lindqvist i åk 8 tycker om att spela basket.

– Det är roligt, vi får vara med kompisar. Och ledaren är snäll, säger de.

Kompisarna Julia Sundkvist, Ebba Nordlund, Ida Perämäki och Matil-

da Esselström tycker det är fint att kunna kombinera kompitchäng med en aktivitet strax efter skolan. T ex Sundkvist tränar också ju-jutsu på fritiden, men då måste hon få skjuts av föräldrarna till Jakobstad.

– Det här är bra eftersom vi kommer hit direkt efter skolan. Ingen behöver föra mig, säger hon.

När klubben är slut får de Sursikelever som normalt har skolskjuts stiga på en chartrad buss som tar dem till Edsevö. Där kan de byta till busar i linjetrafik mot Leplax eller Esse, eller fortsätta med bussen som går via Sandsund till Jakobstad. Det går också en buss via Sursik till Purmo.

Skjutsarrangemangen ger klubbarna en extra dimension i Pedersöre.

– Vi har gjort det möjligt för alla att vara med i och med att vi ordnar transport. De flesta kommuner ordnar inte transport eftersom det är så svårkoordinerat. Vi vill att alla ska ha möjlighet att delta, säger ungdomssekreteraren Mari-Louise Rönnqvist.

Det är hon som tillsammans med ungdomsledaren Ann-Margret Hjulfors lägger pusslet med klubbar, ledare och transporter. Hjulfors har dessutom varit ledare i klubbar för åk 3–6. Hon betonar vikten av samarbetet med skolorna för att de viktiga skjutsarna ska fungera.

— Det viktiga är att få ungdomarna att röra på sig. Sedan hittar de nya kompisar som de också börjar umgås med i skolan.

SHOUMAF AHMAD

– Vi är tacksamma över våra kontaktpersoner som ordnar det praktiska med transporter så att taxichaufförerna vet om när en skjutsberättigad elev deltar i klubbar, säger Hjulfors.

Finlandsmodellen startade som ett pilotförsök i Sursik för tre år sedan men omfattar numera alla elever i åk 3–9. På höstterminen deltog totalt 405 barn i verksamheten. Många klubbar bygger på fysisk aktivitet – i Sursik har t ex gymträningen varit så populär att det ordnas tre klubbar i veckan. Men kommunen vill också erbjuda ”smalare” klubbar åt elever som annars har svårt att hitta sin grej.

Det finns god vilja att utveckla klubbverksamheten ytterligare, speciellt i åk 3–6, för att ge barnen meningsfull sysselsättning på eftermiddagarna. Utmaningen är att hitta ledare.

– Finns det någon med kunskap och intresse får man gärna ta kontakt och erbjuda sig att bli ledare, säger Hjulfors. ■

↑ Abraham Ndayishimiye och Melvin Lindqvist ger korgbollsklubben tummen upp.

↑ Abraham Ndayishimiye ja Melvin Lindqvist nostavat peukut pystyyn koripallokerholle.

Suomen mallin kerhot on tarkoitettu kaikille

TEKSTI & KUVA

Malin Henricson

Pedersöre on vienyt harrastamisen Suomen mallin kerhonsa astetta pidemmälle kuin monet muut kunnat. Sen lisäksi että kerhot ovat ilmaisia, kunta järjestää kuljetuksen kotiin niille oppilaille, joilla on oikeus koulukuljetukseen. Kaikilla tulee olla mahdollisuus osallistua.

KELLO ON 15 ja kuin annetusta merkistä teini-ikäiset ilmestyvät ovesta Sportiksen suureen saliin. Ohjaaja, koulunkäynninohjaaja Shoumaf Ahmad on ottanut esiin säkillisen koripalloja. Nuoret ottavat itselleen pallon ja alkavat heittää niitä koreja kohti.

Sursikilla on alkamassa koripallokoulu, joka on yksi 15 kerhosta, joita kunta tarjoaa tänä vuonna Sursikin oppilaille niin kutsutun harrastamisen Suomen mallin puitteissa. Kunta on järjestänyt vastaavalla tavalla 17 kerhoa vuosiluokkien 3–6 oppilaille. Kerhojen lähtökohdista on, että ne ovat ilmaisia, ne järjestetään koulun yhteydessä ja joko ennen koulupäivää tai sen jälkeen. Kello 15 alkavan kerhon yhteydessä osallistujille tarjotaan lisäksi välipala.

Sursikin koripallokoulu sisältö on yksinkertainen. Siihen voi sisältyä hiekan leikkejä, mutta lähinnä pelataan koripalloa. Kerho-ohjaaja Shoumaf Ahmad näkee koripallokouluissa monia etuja.

– On tärkeää saada nuoret liikkumaan. Lisäksi he saavat uusia kavereita, joiden kanssa he voivat alkaa olla myös koulussa, hän sanoo.

Hänellä on maahanmuuttajatausta, kuten useilla osallistujilla.

– Tämä on hyvä tapa Suomeen muuttaneille harjoitella kieltä, Ahmad sanoo.

Abraham Ndayishimiye 7. luokalta ja Melvin Lindqvist 8. luokalta tykkäävät pelata koripalloa.

– Se on hauskaa, saamme olla kavereiden kanssa. Ja ohjaaja on kiltti, he sanovat.

Kaverusten Julia Sundkvistin, Ebba Nordlundin, Ida Perämäen ja Matilda Esselströmin mielestä on kivaa voida yhdistää kavereiden kanssa oleminen harrastukseen heti koulun jälkeen. Esi-

→ Matilda Esselström, Ida Perämäki, Julia Sundkvist och Ebba Nordlund gillar möjligheten att få umgås också efter skolan i korgbollsklubben.

→ Matilda Esselström, Ida Perämäki, Julia Sundkvist ja Ebba Nordlund pitävät siitä, että koripallokoulu antaa heille mahdollisuuden tavata myös koulun jälkeen.

merkiksi Sundkvist harrastaa myös jujutsua vapaa-ajalla, mutta niille tunneille vanhempien on kuljetettava hänet Pietarsaareen.

– Tämä on hyvä, koska tulemme tänne suoraan koulun jälkeen. Kenenkään ei tarvitse kuljettaa minua, hän sanoo.

Kerhon päätyttyä ne Sursikin oppilaat, joilla on oikeus koulukuljetukseen, menevät tilausbussilla Edsevöön. Siellä he voivat vaihtaa vuoroliikenteen buseihin Lepplaksin tai Ähtävän suuntaan tai jatkaa bussilla, joka kulkee Sandsundin kautta Pietarsaareen. Yksi bussi menee lisäksi Sursikin kautta Purmoon.

Kuljetusjärjestelyt antavat kerhoille lisäulottuvuuden Pedersöressä.

– Kaikki voivat osallistua, koska järjestämme kuljetuksen. Useimmat kunnat eivät järjestä kuljetusta, koska sitä on vaikea koordinoita. Haluamme, että kaikilla on mahdollisuus osallistua, nuorisosihteeri Mari-Louise Rönnqvist sanoo.

Hän kokoa yhdessä nuorisohjaa-

ja Ann-Margret Hjulforsin kanssa palapeliä, joka koostuu kerhoista, ohjaajista ja kuljetuksista. Hjulfors on lisäksi toiminut alakoulun kerhojen ohjaajana. Hän painottaa yhteistyön tärkeyttä koulujen kanssa, jotta tärkeät kuljetukset onnistuvat.

– Olemme kiitollisia yhteistyökummeillemme, jotka hoitavat käytännön järjestelyt kuljetusten osalta niin, että taksinkuljettajat tietävät, milloin koulukuljetukseen oikeutettu oppilas osallistuu kerhoihin, Hjulfors sanoo.

Harrastamisen Suomen malli alkoi pilottikokeiluna Sursikilla kolme vuotta sitten, mutta kattaa nyt kaikki vuosiluokkien 3–9 oppilaat. Syyslukukaudella toimintaan osallistui yhteensä 405 lasta. Monet kerhoista ovat liikunnallisia – Sursikilla esimerkiksi kuntosaliharjoittelu on ollut niin suosittua, että kerhoja järjestetään kolme kertaa viikossa. Mutta kunta haluaa tarjota myös ”suppeampia” kerhoja oppilaille, joiden on muuten vaikea löytää oma juttunsa.

Tahtoa kerhotoiminnan kehittämiseen on erityisesti vuosiluokille 3–6, jotta lapsille voitaisiin tarjota mielekästä tekemistä iltapäivisin. Haasteena on löytää ohjaajia.

– Jos sinulla on osaamista ja kiinnostusta, voit mielellään ottaa yhteyttä ja tarjoutua ohjaajaksi, Hjulfors sanoo. ■

— *On tärkeää saada nuoret liikkumaan. Lisäksi he saavat uusia kavereita, joiden kanssa he voivat alkaa olla myös koulussa*

SHOUMAF AHMAD

Mot framtidens mat via hållbara recept

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Vad är hållbar mat och hur kan klimatförändringarna påverka vad vi äter i framtiden? Det är frågan i ett internationellt projekt som Sursik skola deltar i. Eleverna har tagit avstamp i finsk mathistoria när de söker svar.

DOFTEN AV NYBAKAT bröd och en ugnsfärs tigerkaka blandas i undervisningsköket i Sursik skola denna förmiddag. Spisar och ugnar går på högvarv, medan elever från åttan och nian förbereder ett skrovsmål som de ska äta tillsammans med sina lärare.

Nellie Hermann kokar fisksoppa, medan Inez Wiklund rör i en kastrull med mänskensgröt.

John Holmberg och Vilmer Snellman steker brödsskivor i smör till fatiga riddare medan Livia Holmberg är i full färd med att forma runda potatisrieskor. Rebecka Gull och Lucina Lassfolk sätter sista handen på varsin plåt med köttpiroger.

Ett drygt dussin rätter dukas slutligen upp på serveringsbordet. Det är klassiker som kalops, dopp i grytan, bärkräm och karelska piroger.

Rätterna är inte valda av en slump. Eleverna i köket är involverade i ett Erasmusprojekt om framtidens mat, som kommer att föra dem ut i Europa på träffar med ungdomar från andra länder. Men förberedelserna

sker på hemmaplan, med en återblick i finsk mathistoria.

– Eleverna har intervjuat äldre generationer om vad de åt förr. Eleverna fick också recept på rätter som de lagade. Det är den maten som eleverna lagar nu, säger läraren Camilla Backman.

Hon är till vardags lektor i engelska men i det här sammanhanget fungerar hon som koordinator för projektet tillsammans med studiehandlaren Peter Kotkamaa. Projektet heter Sustainable Alternative Future Essentials (Safe) och pågår i två år, fram till augusti 2025. Sursik är den samordnande skolan, vilket innebär att Sursik ansvarar för budgeten och helhetsplaneringen. Övriga deltagande skolor och organisationer kommer från Malta, Italien, Grekland, Rumänien och Nordmakedonien. Från Sursik deltar 22 ungdomar.

– Projektet handlar om hållbar mat och framtidens mat och hur klimatförändringarna påverkar vad vi äter nu och i framtiden, säger Backman.

← Bordet är dukat! Sursiks Erasmuslever tar för sig av rätterna som de tillrett på basis av recept från äldre släktingar.

Närmast bordet står från vänster Lucina Lassfolk, Inez Wiklund, Adam Wiklund, John Holmberg och Vilmer Snellman.

← Pöytä on katettu! Sursikin Erasmus-oppilaat ottavat vanhempien sukulaisten reseptien pohjalta valmistamia ruokia. Lähimpänä pöytää seisovat vasemmalta alkaen Lucina Lassfolk, Inez Wiklund, Adam Wiklund, John Holmberg ja Vilmer Snellman.

Ungdomarna funderar på hur vi i framtiden kan leva så hållbart som möjligt. Syftet med intervjuerna och matworkshopen är att forska i om nutidsmänniskan kan lära sig något av hur man levde och åt förr i tiden. Ur ungdomarnas rapporter framgår att olika sorters gröt, potatis, potatismos, rotfrukter, brunsås, fisk och ärtsoppa ofta förekom på menyn.

Rebecka Gull har intervjuat sin 95-åriga gammelfarfar.

– Han åt mest sill, potatis och en vitsås, säger hon, och berättar om en annan lärdom:

– De skrev sällan ner sina recept. De använde det som de hade. Och så kunde de mycket utantill. Recepten lärdes från mor till dotter, säger Gull.

När maten är klar tar ungdomarna för sig av soppan, brödet, pirogerna och de andra läckerheterna. Snabbt urkristalliseras en favorit.

– Dopp i grytan, säger Joas Ahlskog. Livia Holmberg instämmer.

– Vi brukar steka fläsk hemma och doppa bröd i det, säger hon.

Deltagarna träffas under så kallade mobiliteter i de olika länderna. I mars åkte en grupp med sex Sursikelever till Malta och presenterade resultatet av sina efterforskningar för de andra ländernas deltagare. I april var det dags för en ny resa, till Grekland.

I höst väntar resor till Italien och Rumänien, medan Sursik får gäster från de andra länderna i mars 2025. Med projektet vill man också ge ungdomarna chans att vidga sina vyer.

Anjelica Bodbacka är förväntansfull inför sin resa.

– Jag vill uppleva andra miljöer och lära mig hur man kan leva miljövänligare, säger hon. ■

VILL DU VETA MERA? Följ projektet på Instagram: @sursik_goes_erasmus.

Safe, ett projekt i fyra skeden

1. A look to the past – en återblick i historien
2. Current challenges – Dagens utmaningar för ett hållbart liv och hur våra val och klimatförändringar påverkar den mat vi äter i dag.
3. Sustainable actions (hösten 2024) – Vilka hållbara gärningar kan vi göra nu och hur påverkar de framtidens mat
4. Awareness campaign (våren 2025) – Skapa medvetenhet om hur framtidens matproduktion kommer att se ut, och hur vi kan leva hållbart.

Safe on nelivaiheinen hanke

1. A look to the past – Katsaus historiaan.
2. Current challenges – Nykypäivän haasteet kestäväen elämän kannalta ja miten valintamme ja ilmastonmuutos vaikuttavat syömäämme ruokaan.
3. Sustainable actions (syksy 2024) – Mitä kestäviä tekoja voimme tehdä nyt ja miten ne vaikuttavat tulevaisuuden ruokaan.
4. Awareness campaign (kevät 2025) – Tietoisuuden lisääminen siitä, miltä tulevaisuuden ruoantuotanto näyttää ja kuinka voimme elää kestävästi.

Kohti tulevaisuuden ruokaa kestävien reseptien avulla

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

Mitä on kestävä ruoka ja miten ilmastonmuutos voi vaikuttaa syömäämme ruokaan tulevaisuudessa? Tästä on kyse kansainvälisessä hankkeessa, johon Sursik osallistuu. Oppilaat ovat tutustuneet suomalaiseen ruokahistoriaan etsiessään vastauksia kysymyksiin.

VASTALEIVOTUN LEIVÄN JA uunituoreen tiikerikakun tuokset sekoittuvat Sursikin opetuskeittiössä tänä aamupäivänä. Liedet ja uunit käyvät kuumina, kun 8. ja 9. luokan oppilaat valmistavat tuhtia ateriaa, jonka he syövät yhdessä opettajiansa kanssa.

Nellie Hermann keittää kalakeittoa ja Inez Wiklund sekoittaa kattilassa kuutamopuuroa.

John Holmborg ja Vilmer Snellman paistavat voissa leipäviipaleista köyhiä ritareita, ja Livia Holmberg on täydessä vauhdissa muotoilemassa pyöreitä perunarieskoja. Rebecka Gull ja Lucina Lassfolk viimeistelevät lihapiirakoita.

Tarjoilupöydälle tuodaan lopulta ylitusina ruokalajeja, kuten palapaistia, liemeen kastettavia leipäpaloja, marjakiisseliä ja karjalanpiirakoita.

Ruokalajeja ei ole valittu sattumalta. Keittiössä häärivät oppilaat ovat mukana tulevaisuuden ruokaa koskevassa Erasmus-hankkeessa, joka vie heidät Eurooppaan tapaamaan nuoria muista maista. Mutta valmistelut tehdään kotikentällä luomalla katsaus suomalaiseen ruokahistoriaan.

– Oppilaat ovat haastatelleet vanhempia sukupolvia ja kysyneet, mitä he söivät ennen vanhaan. Oppilaat saivat myös reseptejä kyseisistä ruoista. Näitä ruokia oppilaat valmistavat nyt, opettaja Camilla Backman sanoo.

Hän on arkisin englannin kielen lehtori, mutta tässä hankkeessa hän toimii koordinaattorina yhdessä opinto-ohjaaja Peter Kotkamaan kanssa. Hankkeen nimi on Sustainable Alternative Future Essentials (Safe), ja se kestää kaksi vuotta elokuuhun 2025 asti. Sursik on koordinoiva koulu, mikä tarkoittaa, että Sursik vastaa budjetista ja kokonaissuunnittelusta. Hankkeeseen osallistuu kouluja ja organisaatioita Maltalta, Italiasta, Kreikasta, Romaniasta ja Pohjois-Makedoniasta. Sursikilta osallistuu 22 nuorta.

– Hanke käsittelee kestävää ruokaa ja tulevaisuuden ruokaa sekä sitä, mi-

ten ilmastonmuutos vaikuttaa siihen, mitä syömme nyt ja tulevaisuudessa, Backman sanoo.

Nuoret pohtivat sitä, miten voimme elää tulevaisuudessa mahdollisimman kestävästi. Haastatteluiden ja ruokatyöpajan tarkoituksena on tutkia sitä, voiko nykyajan ihminen oppia jotain siitä, miten ennen elettiin ja syötiin. Nuorten raporteista selviää, että ruokalistalla oli usein erilaisia puuroja, perunoita, perunamuusia, juureksia, ruskeaa kastiketta, kalaa ja hernekeittoa.

Rebecka Gull haastatteli 95-vuotiaasta isoisoisäänsä.

– Hän söi enimmäkseen silliä, perunoita ja valkokastiketta, hän sanoo ja kertoo toisen oppimansa asian:

– He kirjoittivat reseptejään harvoin muistiin. He käyttivät sitä, mitä heillä oli. Ja he osasivat paljon ulkoa. Reseptit kulkivat äidiltä tyttarelle, Gull sanoo.

Kun ruoka on valmista, nuoret ottavat keittoa, leipää, piirakoita ja muita herkkuja. Suosikki selviää nopeasti.

– Liemeen kastettava leipä, Joas Ahlskog sanoo.

Livia Holmberg on samaa mieltä.

– Tapaamme paistaa kotona sianlihaa ja kastaa siihen leipää, hän sanoo.

Osallistujat tapaavat eri maissa. Maaliskuussa kuusi Sursikin oppilasta matkusti Maltalle ja esitteli tutkimustensa tulokset muiden maiden osallistujille. Huhtikuussa oli vuorossa uusi matka Kreikkaan.

Syksyllä matkustetaan Italiaan ja Romaniaan, ja Sursik saa vieraita muista maista maaliskuussa 2025. Hankkeessa halutaan antaa nuorille myös mahdollisuus avartaa näkemyksiään.

Anjelica Bodbacka odottaa matkaa.

– Haluan nähdä uusia paikkoja ja oppia elämään ympäristöystävällisemmin, hän sanoo. ■

HALUATKO TIETÄÄ LISÄÄ? Seuraa hanketta Instagramissa: @sursik_goes_erasmus.

← Rebecka Gull gör köttpiroger för första gången i sitt liv, och hoppas det ska smaka gott.

← Rebecka Gull tekee ensimmäistä kertaa elämässään lihapiirakoita ja toivoo, että ne maistuvat hyviltä.

Är hemmaförrådet i skick för det oväntade?

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Privathushållens beredskap att klara sig på egen hand i olika störningssituationer är en viktig del av Finlands kristålighet. När så många som möjligt kan tillfredsställa sina behov av mat, vatten, värme och information, kan myndigheterna koncentrera sig på att hjälpa de mest utsatta.

OLIKA TYPER AV störningar som försvårar vardagen är t ex långvariga strömavbrott, bränder, olyckor, strejker, avbrott i trafikförbindelserna, störda varuleveranser, stormar, översvämningar, epidemier, it-attacker eller terrorangrepp. Av dessa har kanske elavbrotten mest långtgående konsekvenser, eftersom så många funktioner i samhället är beroende av el.

Enligt nationella beredskapsrekommendationen förväntas varje hushåll klara sig minst 72 timmar utan samhällets hjälp i en störningssituation. Hemmets egen nödlåda ska bestå av utrustning som tar alla i hushållet, inklusive husdjur, igenom undantagslagen.

Forsbybon och den aktiva reservisten Jörgen Härmälä tycker att varje hem borde ha beredskap att klara

sig längre än tre dygn – helst upp till flera veckor. Han uppmanar alla att tänka ut en plan B för hur man ordnar med vatten, mat, kommunikation och värme i bostaden.

– Vår egen beredskap är en del av samhällets kristålighet. Den består av er, poängterar han under en föreläsning som han höll i Pedersöre MI:s regi tidigare i år.

När det gäller mat ska man bygga upp ett lager av livsmedel med lång hållbarhet. Reservlagret ska inte vara ett skilt förråd för dåliga tider, utan användas och uppdateras efter hand. Det viktiga är att det finns tillräckligt för familjens behov. Se exempel på varor i listan intill.

Ett spritkök, typ trangia, med bränsle, borde finnas i varje hushåll. På en trangia kokar man både mat och vatten relativt snabbt. Man kan också tillreda mat på en gas- eller kolgrill.

– Kom ihåg tändstickorna, säger Härmälä.

Naturfenomen och olyckor kan leda till situationer då kranvattnet inte är drickbart. Elavbrott påverkar också vattendistributionen. Till exempel Pedersöre Vatten tar sitt vatten från Kovjoki Vatten. Där finns dieselgeneratorer som håller verksamheten i gång vid strömavbrott. Pedersöre Vatten har i sin tur generatorer som pumpar vattnet vidare till konsumenterna. Det är ändå skäl att bunkra minst några liter reservvatten per person om elavbrottet blir långt. Dessutom bör man ha hinkar med lock eller vattendunkar med kork, som man kan hämta vatten i.

– Om man förvarar vatten i ett

När elen är borta

ETT LÄNGRE ELAVBROTT påverkar genast vardagen i ett vanligt hem.

- Det blir svårare att laga mat.
- Kylskåpet värms och frysen smälter.
- Det kommer inget vatten ur kranen och det går inte att spola i toaletten.
- Nätförbindelserna ligger nere.
- Belysningen fungerar inte, bostaden blir kall.
- Affärerna kan bli tvungna att stänga – eller så tar varorna slut.
- Du kan inte handla med betalkort.
- Det är omöjligt att tanka eller ladda bilen.

svalt och mörkt utrymme håller det två månader utan problem. Och det är drickbart minst fyra månader. Mörker gör att mikrober inte förökar sig, säger Härmälä.

Det är också möjligt att dricka tvatten ur vattendrag och sjöar, om man stormkokar det i 7–8 minuter för att ta död på de värsta bakterierna. Man kan också göra egna kolfilter av en plastflaska, grus, vitmossa och sand att rena vattnet med, eller köpa färdiga kolfilter i butiken.

Vid ett strömavbrott ska man inte spola toaletten. Nödlösningen är att spanna en plastpåse över toalettstolen och göra sina behov där. Sedan gäller det att gräva ner påsen tills avloppet fungerar igen.

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →

↑ Privathushållens beredskapslager ska bestå av mat som är enkel att tillreda och som familjen gillar. Konserver med lång hållbarhet är en bra bas. Det är också viktigt att komma ihåg husdjuren.

↑ *Yksityistalouksien kotivaran tulee sisältää ruokaa, jota on helppo valmistaa ja josta perhe tykkää. Pitkään säilyvät säilykkeet ovat hyvää pohjaa. Myös kotieläimet on tärkeää muistaa.*

Mat med lång hållbarhet

- konserver med kött, fisk, grönsaker, frukt, bönor, linser
- nudlar, ris, pasta
- havregryn, mjöl
- pulversoppa, potatismospulver
- knäckebröd, kex, mellanmålsstänger
- salt, te, pulverkaffe
- nötter, mandel, frön, torkad frukt
- matolja, mjukost på tub
- sylt, saftsuppor
- choklad
- frystorkad utflyktsmat

Onko kotivara kunnossa?

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

Yksityistalouksien valmius selviytyä omin avuin erilaisissa häiriötilanteissa on tärkeä osa Suomen kriisinkestävyyttä. Kun mahdollisimman moni pystyy varmistamaan ruoan, veden, lämmön ja tiedon saannin, viranomaiset voivat keskittyä auttamaan haavoittuvimmassa asemassa olevia.

ERILAISIA ARKEA HANKALOITTAVIA häiriöitä ovat esimerkiksi pitkittyneet sähkökatkot, tulipalot, onnettomuudet, lakot, liikenneyhteyksien katkeaminen, tavaroiden jakeluhäiriöt, myrskyt, tulvat, epidemiat, kyberhyökkäykset tai terrori-iskut. Näistä ehkä sähkökatkoilla on kauaskantoisimmat seuraukset, koska niin monet yhteiskunnan toiminnot ovat riippuvaisia sähköstä.

Valtakunnallisen varautumissuosituksen mukaan kotitalouksien odotetaan selviytyvän häiriötilanteesta vähintään 72 tuntia ilman yhteiskunnan apua. Kodin oman hätälaatikon tulee sisältää tarvikkeet, joilla kaikki kotitalouden jäsenet, lemmikit mukaan lukien, selviävät poikkeustilanteesta.

Forsbyläisen aktiivisen reserviläisen Jörgen Härmälän mielestä kodeissa pitäisi varautua pärjäämään yli kolme vuorokautta – mieluiten useita viikkoja. Hän kehottaa kaikkia miettimään varasuunnitelman niin, että kodissa on vettä, ruokaa, viestintävälineet ja lämpöä.

– Oma varautumisemme on osa yh-

teiskunnan kriisinkestävyyttä. Se muodostuu teistä, hän korostaa luennolla, jonka hän piti Pedersören kansalaiso-pistossa aiemmin tänä vuonna.

Ruoan osalta varastoon tulee hank-

Pitkään säilyviä ruokia

- liha-, kala-, vihannes-, hedelmä-, papu- ja linssisäilykkeet
- nuudelit, riisi, pasta
- kaurahiutaleet, jauhot
- pussikeitot, perunamuusijauhe
- näkkileipä, keksit, välipalapatukat
- suola, tee, pikakahvi
- pähkinät, mantelit, siemenet, kuivatut hedelmät
- ruokaöljy, sulatejuusto tuubissa
- hillot, mehukeitot
- suklaa
- kylmäkuivattu retkiruoka

Kun sähköt ovat poikki

PIDEMPI SÄHKÖKATKO vaikuttaa heti tavallisen kodin arkeen.

- Ruoanlaitto vaikeutuu.
- Jääkaappi lämpenee ja pakastin sulaa.
- Vettä ei tule hanasta eikä vessaa voi vetää.
- Verkkoyhteydet eivät toimi.
- Valaistus ei toimi, asunto kylmenee.
- Kaupat voivat joutua sulkemaan tai tavarat loppuvat.
- Et voi maksaa kortilla.
- Auton tankkaaminen tai lataaminen ei onnistu.

kia pitkään säilyviä elintarvikkeita. Kotivaran ei tule olla erillinen varasto huonoja aikoja varten, vaan sitä käytetään ja päivitetään vähitellen. Tärkeää on, että tarvikkeita on riittävästi perheen tarpeisiin. Katso esimerkkejä viereisestä luettelosta.

Jokaisessa kotitaloudessa tulisi olla spriikeitin, kuten trangia, ja siihen polttoainetta. Trangialla voi keittää ruokaa ja vettä suhteellisen nopeasti. Ruokaa voi valmistaa myös kaasu- tai hiiligrillillä.

– Muista tulitikut, Härmälä sanoo.

Luonnonilmiöt ja onnettomuudet voivat johtaa tilanteeseen, että hanavesi ei ole juomakelpoista. Sähkökatko vaikuttaa myös vedenjakeluun. Esimerkiksi Pedersöre Vatten ottaa vetensä Kovjoki Vattenilta. Siellä on dieselgeneraattoreita, jotka pitävät toiminnan käynnissä sähkökatkon aikana. Pedersöre Vattenilla on vuorostaan generaattoreita, jotka pumppaavat veden edelleen kuluttajille. On kuitenkin syytä varastoida vähintään muutama litra vettä henkeä kohden, jos sähkökatkosta tulee pitkä. Lisäksi tarvitaan kannellisia ämpäreitä tai korkillisia vesikanistereita, joilla voi hakea vettä.

– Vesi säilyy ongelmitta kaksi kuukautta, jos sitä säilyttää viileässä ja pimeässä huoneessa. Ja se on juomakelpoista vähintään neljä kuukautta. Pimeyden ansiosta mikrobit eivät lisäänty, Härmälä sanoo.

Lisäksi vesistöistä ja järvistä otettua pintavettä voi keittää. Jos sitä kiehuuttaa 7–8 minuuttia, pahimmat bakteerit kuolevat. Vettä voi puhdistaa myös tekemällä omia hiilisuodattimia muovipullosta, sorasta, rahkasammaleesta ja hiekasta tai ostamalla kaupasta valmiita hiilisuodattimia.

JATKUU SEURAAVALLA AUKAAMALLA ⇨

→

↑ Reservisten Jörgen Härmälä uppmanar alla att se över sitt eget beredskapslager för en längre störningssituation, och också ha en plan för vart man far och vad man tar med sig om man snabbt måste lämna hemmet.

↑ Reserviläinen Jörgen Härmälä kehottaa kaikkia tarkistamaan kotivaransa pidemmän häiriötilanteen varalta ja tekemään myös suunnitelman, minne menee ja mitä ottaa mukaan, jos kotoa täytyy lähteä äkkiä.

⇒

Sähkökatkon aikana vessaa ei saa vetää. Hätäratkaisuna WC-istuimeen voi viritellä muovipussin ja tehdä tarpeensa siihen. Pussi tulee sen jälkeen kaivaa maahan, kunnes vesihuolto toimii taas.

Talon tai asunnon lämpimänä pitämiseen tarvitaan varalämmönlähde. Tulisija ja polttopuut ovat kaiken A ja O. Puuliedellä voi myös tehdä ruokaa sähkökatkon aikana. Muita vaihtoehtoisia energialähteitä ovat esimerkiksi generaattorit tai kaasulämmittimet. Silloin on tärkeää osata käsitellä niitä ja että sinulla on myös tarvittavat johdot. Valaistusta varten voi olla ylimääräinen auton akku, jolla led-valaistus voidaan pitää päällä.

– Ja kynttilöitä on aina hyvä olla, Härmälä sanoo.

Ylimääräisiä huopia, makuupusseja ja erilaisia villavaatteita on myös hyvä olla.

Ruoan ja veden ohella on tärkeää miettiä, miten saa tietoa. Sähköjen katkettua myös mobiiliverkko lakkaa toimimasta muutaman tunnin kuluessa,

För att hålla huset eller bostaden varm är det viktigt att ha en reservkälla. En eldstad och ved är A och O. På en vedspis kan man också koka mat när elen är borta. Andra alternativa energikällor är t ex generatorer eller kosangasvärmare. Då gäller det att veta hur man handskas med utrustningen, och också ha nödvändiga sladdar. För belysningen kan man ha ett extra bilbatteri som kan hålla igång ledbelysning.

– Och det är aldrig fel att ha stearinljus, säger Härmälä.

Extra filter, sovsäckar och olika sorters ylleplagg är också bra att ha.

Vid sidan av mat och vatten är det viktigt att tänka på hur man får information. När elen går slutar också mobilnätet att fungera inom några timmar, eftersom telemasterna blir utan ström. Då går det inte att hålla kontakt med nära och kära med telefonen, och inte heller att få information om läget via webben. Myndigheternas nödmeddelanden skickas ut till allmänheten via Yle. En transistorradio och batterier hör till nödlådan.

– Helst ska man ha en batteridrivna radio som kan ta emot flera sorters radiovågor, så man kan lyssna på radio från utlandet om de inhemska sändningarna inte fungerar, säger Härmälä.

Dessutom borde det i varje hem finnas fick- eller pannlampa och batterier som passar i lampan.

Hyödyllisiä linkkejä varautumisesta

- <https://72tuntia.fi/>
- <https://pelastustoimi.fi/pelastustoimi/varautuminen>
- <https://www.spek.fi/turvallisuus/varautuminen-kotona/>
- <https://civil.se/hemberedskap/>

koska telemastot jäävät ilman sähköä. Silloin ei voi olla puhelimitse yhteydessä läheisiin eikä saa myöskään tietoa tilanteesta netin kautta. Viranomaisten hätätiedotteet lähetetään yleisölle Ylen kautta. Transistoriradio ja paristot kuuluvat hätälaatikkoon.

– Radion kannattaa olla mieluiten paristokäyttöinen ja kyetä vastaanottamaan useita erilaisia radioaaltoja, jotta voit kuunnella ulkomaisia radiokanavia, jos kotimaiset lähetykset eivät toimi, Härmälä sanoo.

Nyttiga länkar om beredskap

- <https://72tuntia.fi/sv/>
- <https://pelastustoimi.fi/sv/raddningsvasendet/beredskap>
- <https://www.spek.fi/sv/sakerhet/beredskap-i-hemmet/>
- <https://civil.se/hemberedskap/>

När GPS:en inte fungerar är det bra att ha papperskartor, som GT-kartor eller vägkartor. En basuppsättning förstahjälpengrejer och mediciner hör också till.

– Problemet med läkemedel är att de har en begränsat hållbarhetsdatum. Apoteken kan inte heller ha stora lager, säger Härmälä.

Han har finlipat sitt eget beredskapstänk i en minsta detalj, och som reservist har han alltid en 110-liters ryggsäck färdigpackad för att snabbt kunna dra i väg någonstans i en vecka utan hjälp utifrån. Det viktiga är att varje hushåll gör sin egen analys och bygger sitt eget beredskapslager.

Han ger alla privatpersoner en utmaning: Om du måste lämna hemmet inom två timmar – vad tar du med dig och vart far du?

– Svaret är individuellt. Huvudsaken är att du har tänkt ut nånting. ■

Jokaisessa kodissa tulisi olla lisäksi tasku- tai otsalamppu ja siihen sopivia paristoja.

Paperikartat, kuten GT-kartat tai tiekartat ovat hyviä, kun GPS ei toimi. Perusvarusteisiin kuuluvat myös ensiaputarvikkeet ja lääkkeet.

– Ongelma lääkkeiden kanssa on se, että ne vanhenevat. Apteekissakaan ei voi olla suuria varastoja, Härmälä sanoo.

Hän on hionut omaa varautumisajatteluaan pienintä yksityiskohtaa myöten, ja reserviläisenä hänellä on aina 110 litran reppu pakattuna valmiiksi, jotta hän voi nopeasti lähteä viikoksi jonnekin ilman ulkopuolista apua. Jokaisen kotitalouden on tärkeää tehdä oma analyysinsä ja koota oma kotivaransa.

Hän antaa kaikille yksityishenkilöille haasteen: Jos sinun on lähdettävä kodistasi kahdessa tunnissa, mitä otat mukaasi ja minne menet?

– Vastaus on yksilöllinen. Pääasia on, että olet miettinyt jotain. ■

Premiär för Årets attitydpåverkare i Pedersöre i år

Kommunen har ett skilt intresseorgan för personer med funktionsnedsättning. Rådet för personer med funktionsnedsättning lyfter fram utmaningar som medlemmarna själva eller andra i samma situation stöter på i samhället eller kommunens verksamhet.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

MEMLEMMARNA REPRÉSENTERAR föreningar vars medlemmar har olika former av funktionsnedsättningar. Kommunstyrelsen och Pedersöre byggnadstillsynsbyrå har egna representanter.

Rådet har en rådgivande roll och ger ofta utlåtanden, till exempel till kommunens byggnadsinspektion, när kommunen ska bygga nya offentliga byggnader.

I år har rådets medlemmar och kollegor från grannkommunerna besökt Concordia i Jakobstad. Till sammans med regionutvecklaren Fredrik Sandelin diskuterade man bland annat hur personer med funktionsnedsättningar kan bidra till att minska arbetskraftsbristen i nejden och hitta utvecklande arbetsplatser. Diskussionen och samarbetet

med grannkommunerna fortsätter i frågan.

Rådet har också diskuterat kommunens vandringsleder och hur tillgängliga de är för personer med funktionsnedsättningar. Målsättningen är att göra någon led tillgänglig också för denna målgrupp.

Den årliga träffen planeras till 12 juni vid Loffens i Bennäs. Christoph Treier föreläser för de vuxna och de yngre får pyssla.

Rådet kommer i år att utse Årets attitydpåverkare för första gången! Mer om detta senare. ■

TA GÄRNA KONTAKT om du har tankar eller frågor: Camilla Roslund-Nordling (ordförande), Ralf Lindfors (vice ordförande), Harry Södö, Ann-Kristin Snellman, Seppo Soininen, Anna-Maria Slotte, Bodil Cederblom, Johnny Nylund. Sekreterare och kontaktperson: förvaltningssekreterare Maria Tokou, telefon (06) 7850 104, e-post maria.tokou@pedersore.fi.

← Rådet har fått bekanta sig med den nya skolan i Bennäs, Axåkers skola. Fastighetsingenjören Fredrik Djupsjöbacka (i rutig skjorta) fungerade som guide.

← Neuvosto pääsi tutustumaan Pännäisten uuteen kouluun Axåkers skolaan. Kiinteistöinsinööri Fredrik Djupsjöbacka (ruutupaidassa) toimi oppaana.

Vuoden asennevaikuttaja valitaan ensimmäistä kertaa

Kunnassa on erillinen, vammaisten henkilöiden edunvalvontaelin. Vammaisneuvosto nostaa esille haasteita ja ongelmia, joihin jäsenet itse tai muut samassa tilanteessa olevat törmäävät yhteiskunnassa tai kunnan toiminnassa.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

JÄSENET EDUSTAVAT YHDISTYKSIÄ, joiden jäsenillä on erilaisia toimintaesteitä. Kunnanhallituksella ja Pedersören rakennusvalvontatoimistolla on neuvostossa omat edustajansa.

Neuvoston rooli on neuvoa antava,

ja se antaa usein lausuntoja, esimerkiksi rakennusvalvonnalle, kun kunta aikoo rakentaa uusia julkisia rakennuksia.

Tänä vuonna neuvoston jäsenet ja naapurikuntien kollegat vierailivat Concordiassa Pietarsaareissa. Yhdessä aluekehittäjä Fredrik Sandelinin kanssa keskusteltiin muun muassa siitä, miten vammaiset henkilöt voivat auttaa vähentämään seudun työvoimapulaa ja löytää kehittäviä työpaikkoja. Keskustelut ja yhteistyö naapurikuntien kanssa jatkuvat asian osalta.

Neuvosto on keskustellut myös kunnan vaellusreiteistä ja niiden esteettömyydestä. Tavoitteena on tehdä jostain reitistä esteetön tälle kohderyhmälle.

Vuosikokous pidetään 12. kesäkuuta Loffensissa Pännäississä. Christoph Treier luennoi aikuisille ja nuoremmat saavat askarrella.

Neuvosto valitsee tänä vuonna ensimmäistä kertaa Vuoden asennevaikuttajan! Lisätietoja luvassa myöhemmin. ■

OTA YHTEYTTÄ, jos sinulla on ajatuksia tai kysyttävää: Camilla Roslund-Nordling (puheenjohtaja), Ralf Lindfors (varapuheenjohtaja), Harry Södö, Ann-Kristin Snellman, Seppo Soininen, Anna-Maria Slotte, Bodil Cederblom, Johnny Nylund. Sihteeri ja yhteyshenkilö: hallintosihteeri Maria Tokou, puhelin (06) 7850 104, sähköposti maria.tokou@pedersore.fi.

Naturkul längs med Bergö vandringsled

TEXT & FOTO
Camilla
Sandström

I PEDERSÖRE KAN invånarna glädjas åt en nyhet längs Bergö vandringsled i Edsevö. I höstas förstärktes leden som familjeutflyktsmål i och med att Naturkul kom till Bergö.

Naturkul är ett koncept som utvecklats av företaget Träning i livet. Det består av två olika skyltkoncept som inspirerar till rörelseglädje och upptäckarlust ute i naturen. Klicken med vänner är ämnat för de yngre barnen, medan den digitala 4-kampen passar perfekt för äldre barn och vuxna. I naturkul bjuder Klicker med vänner på totalt tolv olika uppdrag, tre per skylt, som barnen ska utföra. Varje uppdrag tar ca två minuter att utföra.

4-kampen består av fyra skyltar och varje skylt är försedd med en QR-kod som leder till en sida där olika grenar presenteras. Grenarna är indelade i fyra kategorier: puls, skattjakt, naturuppdrag samt digital tärning och de byts ut två gånger per år. 4-kampen är en tävling där deltagarna kan tävla individuellt, i lag eller mot sig själva.

Skyltarna finns utplacerade i terrängen med jämna mellanrum längs den kortare 4-kilometersrundan. Du

hittar Klicker och hans vänner när du vandrar medsols längs ån mot Morsholmen. När man fortsätter vandringen från rastplatsen är det sedan 4-kampens skyltar som tar vid. För att kunna ta del av 4-kampens utmaningar behöver man en QR-kodläsare i telefonen.

Nu är det bara att snöra på sig vandringsskorna, packa med picknick och ta med familjen ut på upptäcktsäventyr längs med Bergö vandringsled. Vid Morsholmen är det

↑ 4-kampen är en tävling med grenar i fyra kategorier. Man scannar QR-koderna för att ta del av utmaningarna.

↑ Neliottelussa kisailaan neljässä kategoriassa. Haasteet saa selville skannaamalla QR-koodit.

uppladdat med ved vid vindskyddet. Men det finns inga skräpkärl, så kom ihåg att ta med er eget skräp hem!

Välkommen på Naturkul vid Bergö! ■

Hauskaa ajanvietettä Bergön vaellusreitillä

TEKSTI & KUVA
Camilla
Sandström

PEDERSÖREN ASUKKAAT VOIVAT iloita uutuudesta Bergön vaellusreitillä Edsevössä. Viime syksynä Bergön reitille lisättiin Luontokivaa-kylttejä, joten se sopii entistä paremmin retkikohteeksi perheille.

Luontokivaa on Träning i livet yrityksen kehittämä konsepti. Kyseessä on kaksi erilaista kylttikonseptia, jotka innostavat liikkumaan ja tutkimaan luonnossa. Klicker ja ystävät on tarkoitettu nuoremmille lapsille, kun taas

digitaalinen neliottelu sopii hyvin vanhemmille lapsille ja aikuisille. Klicker ja ystävät sisältää yhteensä 12 erilaista tehtävää, jotka lasten tulee suorittaa. Yhdessä kyltissä on kolme tehtävää. Jokaisen tehtävän suorittamiseen menee noin kaksi minuuttia.

Neliottelu koostuu neljästä kyltistä, joissa jokaisessa on QR-koodi, joka johtaa eri lajeja esittelevälle sivulle. Lajit on jaettu neljään kategoriaan: syke, aarteensintä, luontotehtävä sekä digitaalinen napanheitto, ja ne vaihdetaan kaksi kertaa vuodessa. Neliottelussa osallistujat voivat kilpailla yksilöinä, joukkueena tai itseään vastaan.

Kyltit on sijoitettu tasaisin välein

maastoon lyhyemmän neljän kilometrin reitin varrelle. Klicker ja ystävät kyltit löydät, kun vaellat myötapäivään joen vartta pitkin Morsholmeniin päin. Neliottelun kyltit löytyvät, kun jatkat vaellusta taukopaikalta eteenpäin. Neliottelun haasteiden suorittamista varten puhelimesta on oltava QR-koodinlukija.

Pue siis vaelluskengät jalkaan, pakkaa mukaan piknik-eväät ja ota perhe mukaan seikkailulle Bergön vaellusreitille. Morsholmenin tuulensuojassa on valmiina polttopuita. Roskiksia taas ei ole, joten muista viedä roskat mukana kotiin!

Tervetuloa pitämään hauskaa Bergössä! ■

Stigen mellan parkering och Lostenen förbättras

Stigen mellan parkeringen och Lostenen i Överpurmo förbättras inför sommarsäsongen 2024. Det gäller en sträcka på cirka 800 meter där vandrarna ska ta sig över både blöta och steniga avsnitt samt sträckor med mycket rötter.

De blötaste partierna ska förseas med spångar. Material för cirka 90 meter spångar kördes ut i terrängen redan under vårvintern. Spångarna byggs på plats när väderförhållandena tillåter under våren. Bron som går över bäcken i början av stigen förnyas helt. Den nya bron blir bredare och kommer att ha räcken på båda sidor.

Arbetet på stigen beräknas vara klart senast vid midsommar. ■

→ Projektet strävar efter att ge alla regionens daghem tillgång till likvärdig digital utrustning.

→ Kaikki alueen päiväkodit saavat käyttöönsä samantasoiset digitaaliset laitteet.

Digihjälpen utvecklar daghemsbarnens digitala kompetens

I JANUARI INLEDDES DIGIHJÄLPEN, ett tvåårigt projekt vars huvudmål är att ge alla barn inom regionens småbarnspedagogik jämlika möjligheter att utveckla sin digitala kompetens.

Digihjälpen är ett samarbetsprojekt mellan kommunerna Jakobstad, Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre. Kommunerna är jämlika aktörer medan Pedersöre fungerar som värdkommun.

Strävan är att jämna ut skillnader i personalens digitala kunskaper och att höja den allmänna nivån på undervisningen i digital kompetens. Alla daghem i regionen deltar. För att nå målen har 37 digitutorer utsetts områdes- eller enhetsvis.

Projektet strävar också efter att ge alla regionens daghem tillgång till likvärdig digital utrustning, därför kommer det att införskaffas nödvändig apparatur.

Digitutorerna kommer att spela en nyckelroll i projektet. De ska handleda personalen, ordna interna utbildningar och främja implementeringen av kommunernas egna digitala lärstigar och programmet Ny-litteracitet.

Det förväntade resultatet är det skapas likvärdiga förutsättningar för att främja barnens digitala kompetens, oberoende av i vilket enhet i regionen barnen deltar i småbarnspedagogik. Man vill också skapa förutsättningar för att all personal har tillräcklig kunskap att hantera digitala verktyg inom verksamheten och utveckla en bred förståelse för vad undervisningen i digital kompetens inom småbarnspedagogiken innebär.

Digihjälpen har finansierats av Utbildningsstyrelsen och pågår till den 31 december 2025. ■

Parkkipaikan ja Ilveskiven välinen polku kunnostetaan

Yli-Purmossa sijaitsevan Ilveskiven ja parkkipaikan välinen polku kunnostetaan ennen kesäkautta 2024. Kyse on noin 800 metrin matkasta, jolla vaeltajien on ylitettävä kosteita ja kivisiä osuuksia ja paljon juuria.

Kosteimmat kohdat pitkostetaan. Noin 90 metrin matkalle tarvittava pitkospuumateriaali tuotiin maastoon jo kevättalvella. Pitkospuut rakennetaan paikan päällä kevään aikana, kun sääolosuhteet sallivat. Polun alussa sijaitseva puron ylittävä silta uusitaan kokonaan. Uudesta sillasta tulee leveämpi, ja siinä on kaiteet molemmilla puolilla.

Polun kunnostustöiden arvioidaan valmistuvan juhannukseen mennessä. ■

Digiapu kehittää lasten digitaitoja päiväkodeissa

TAMMIKUUSSA KÄYNNISTYI kaksivuotinen Digiapu-hanke, jonka päätaavoitteena on tarjota kaikille seudun varhaiskasvatuksessa oleville lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet kehittää digitaalista osaamistaan.

Digiapu on Pietarsaaren, Kruunupyyn, Luodon, Uudenkaarlepyyn ja Pedersören yhteistyöhanke. Kunnat ovat yhdenvertaisia toimijoita, ja Pedersöre toimii vastuukuntana.

Tavoitteena on tasata eroja henkilöstön digitaidoissa ja nostaa digitaalisten opetuksen yleistä tasoa. Kaikki seudun päiväkodit osallistuvat hankkeeseen. Tavoitteiden saavuttamiseksi on nimitetty 37 digituoria alueittain tai yksiköittäin.

Hankkeen tavoitteena on myös tarjota kaikille alueen päiväkodeille samantasoiset digitaaliset laitteet. Tarvittavat laitteet hankitaan.

Digituutorit ovat hankkeessa avainasemassa. He ohjaavat henkilöstöä, järjestävät sisäisiä koulutuksia ja edistävät kuntien omien digitaalisten oppimiskäytöjen ja Uudet lukutaidot -ohjelman toteuttamista.

Tavoitteena on luoda yhdenvertaiset edellytykset lasten digitaalisen osaamisen edistämiseksi riippumatta siitä, missä alueen yksikössä lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen. Lisäksi halutaan luoda edellytykset sille, että koko henkilöstöllä on riittävä osaaminen digitaalisten työkalujen käyttöön toiminnassa, ja saada aikaan laaja ymmärrys siitä, mitä digitaalisten opettaminen varhaiskasvatuksessa tarkoittaa.

Digiapu-hanketta rahoittaa Opetushallitus. Hanke jatkuu 31.12.2025 asti. ■

Ordning, reda och arbetsglädje i det nya Sursikköket

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Sedan årsskiftet har personalen i Sursik skolas centralkök fått jobba i ett förstorat, ändamålsenligt och fräscht kök – som de själva fått vara med och planera.

DET ÄR INTE utan stolthet som Anja Lillqvist, ledare för kosthållsservicen, visar runt i det förstorade centralköket på Sursikbacken. Det ursprungliga köket från 1996 har renoverats och byggts till med ca 180 kvadratmeter på övre våningen och 90 kvadratmeter i källaren.

– Det här är Svenskfinlands bästa kök, åtminstone av de kök som jag har varit i. Kökspersonalen har fått rita det i samarbete med kommunens planeringsingenjör. Därför har det blivit så bra. De som jobbar i köket vet bäst vad de behöver, säger Lillqvist.

Grytorna har blivit fler och kapaciteten har vuxit, ugnarna är moderna och var sak har sin plats. Det finns plats att använda hjälpmedel, vilket förbättrar ergonomin.

– Jag tycker det blev bra. Vi har stora ytor – det är ren ordning, säger den ansvariga kocken Ingrid Snellman.

– Men det blir flera steg, inflikar kocken Christoffer Envall leende.

Att kunna röra sig i köket utan att det slår i nånstans hela tiden är ändå en lättnad.

– Fastän vi går mer nu, överväger det att vi inte behöver stå på ett ben, säger Lillqvist.

I det nya köket finns en skild avdelning där den varma maten tillreds och en annan "kall" avdelning för sallad. I mitten av köket finns dietavdelningen.

Större ytor möjliggör flexibilitet och nya rutiner. Personalen kan jobba parallellt med olika rätter. Medan Envall och Snellman gör dagens lunch – en pastaskinklåda – står Safaa och blandar till 160–170 liter kall gräddfilssås som ska serveras till morgondagens citronetter.

– Förr kunde vi inte jobba så. Vi lagade dagens mat på förmiddagen och förberedde för morgondagen på eftermiddagen, säger Lillqvist.

Sursikköket tillreder dagligen ca 2 400 lunchportioner som dels serveras på Sursikbacken, och dels transporteras ut till 19 fördelningskök i

← Dietkockarna Carolina Nylund och Bruno Lindqvist har många kärl och kastruller att hålla reda på. Men nu har de rum för allt, i sin avdelning mitt i köket.

skolor, förskolor och daghem. Antalet portioner ökade under byggperioden eftersom Sursik tog över de daghem och skolor som förr fick mat från Esselunden och Pedersheim.

Dessutom packar och distribuerar Sursikköket råvaror för 900 morgonmål och 1 100 mellanmål till enheter i byarna.

Det är en hel del att hålla reda på för de 11 personer som ingår i personalstyrkan.

– I restaurangbranschen är det ingen som förstår hur vi lyckas. Men vi är ett effektivt arbetsteam, säger Lillqvist.

Tack vare att Sursik gör egna kryddblandningar och inte använder färdiga marinader kan man hålla ner mängden dietportioner. I nuläget är dieternas andel 8–9 procent, då räknas vegetarianerna inte in. Ansvariga dietkocken Carolina Nylund tycker om sin arbetsstation mitt i köket.

– Förr har jag fått "kråta". Nu får jag plats för alla kastruller, allt som måste vara skilt kan vara skilt och så har jag en egen ugn, säger Nylund.

Selektivätande är ett nytt och växande fenomen. Det finns alltså barn och ungdomar som äter bara vissa rätter, som fiskpinnar eller grönsaksbiffar. Dessa elever har ett intyg på att de ska få specialkost.

– Vi samarbetar med dietisten och hittar ett koncept som gör att alla mår bra och hittar något de kan äta, säger Lillqvist.

— Det här är Svenskfinlands bästa kök, åtminstone av de kök som jag har varit i.

ANJA LILLQVIST

Summa summarum innebär det nya köket att personalen att ta ut svängarna mera, förnya menyn och tänka nytt. Köket har stora planer på att utveckla både kalla och varma säser.

– Vi har gått på sparlåga på grund av kapacitet- och utrymmesbrist. Nu är det roligt då vi kan utveckla och förbättra menyerna, säger Anja Lillqvist. ■

SUOMENKIELINEN VERSIO SIVULLA 21.

EVENEMANGSKALENDER

Tapahtumakalenteri

Sommarens evenemang hittas också på adressen *Kesän tapahtumat löytyvät osoitteesta* events.osterbotten.fi.

Välj plats / Valitse paikka: Pedersöre.

Sommarlovs-
programmet för barn
och unga hittas på webben
*Kesälomaohjelma lapsille
ja nuorille löytyy nettisivuilta*
[www.pedersore.fi/
lovprogram/](http://www.pedersore.fi/lovprogram/)

Sommaröppet i Fornstugan

2.6–18.8, SÖNDAGAR KL.13–16,
ESSE / ÄHTÄVÄ.

Museet håller sommaröppet varje söndag. *Museo on kesällä auki sunnuntaisin.*
FACEBOOK: Esse Hembygdssällskap

Essenappet – hela familjens mete-evenemang – koko perheen onkitapahtuma

5.6 KL. 18–20, STRANDPAVILJONGEN, LAPPFORS.

Metetävling för barn och unga (0–15 år). Alla får pris och Esse ås Sportfiskare bjuder alla deltagande barn och ungdomar på lemonad, grisar och grillad korv. Alla deltagare är automatiskt med i lotteri. Anmälan på plats från kl. 17.15. Föreningen har metspön och maskar för den som inte har eget.

Avgiftsfritt evenemang.

Lapsille ja nuorille (0–15-vuotiaat) tar koitettu onkikilpailu. Jokainen saa palkinnon ja Esse ås Sportfiskare tarjoaa kaikille osallistuville lapsille ja nuorille limonadia, possua ja grillimakkaraa. Kaikki osallistujat osallistuvat automaattisesti arvontaan. Ilmoittautuminen paikan päällä klo 17.15 alkaen. Yhdistyksellä on vavoja ja matoja niille, joilla ei ole omia.

Maksuton tapahtuma.

ARR. / JÄRJ.: Esse ås sportfiskare r.f. i samarbete med Lappfors uf.

Fiskets natt och Nattböjjet – Kalastuksen yö

7–8.6, KÅLLBY / KOLPPI.

Fisketävlingar och byaevenemang med olika aktiviteter för hela familjen fredag och lördag i Kållby. Info för tävlande, programinfo och servering på simstranden. Mera info om fisketävlingarnas regler och deltagaravgifter finns på adressen https://www.instagram.com/kallby_edsevo_fiskargille/.

ARR.: Kållby Edsevo Fiskargille.

Stickretreat

8.6 KL. 10–16, SOLHAGA, YTTRESSE.

Huvudföreläsare är Erika Nordvall Falck, stickdesigner, etnolog och författare från Jokkmokk. Hon berättar om samiska sticktraditioner. Övriga deltagare: Rosea Design, CK Craft and knit, Fridé Knits, Sister Needlecraft, Marks & Iris och Inkas garn. Avgift: 48 € (lunch ingår). Info och anmälan: mi.pedersore.fi.

ARR.: Pedersöre MI

➤ MOVE IT är tillbaka den 8 juni vid centralidrottsplanen i Bennäs.

➤ MOVE IT järjestetään taas 8. kesäkuuta Pännäisen keskuskentällä.

MOVE IT – aktivitetsdag för barn och unga – lasten ja nuorten liikuntapäivä

8.6 KL. 10–15, CENTRALIDROTTSPLAN / SPORTIS, BENNÄS.

En dag fylld av rörelseglädje. Hela familjen är välkommen. Hoppborgar, föreningsaktiviteter, klättring, sumodräkter mm. Avgiftsfritt evenemang

Päivä täynnä liikkumisen iloa. Koko perhe on tervetullut Pännäisiin Pedersören urheilukeskukseen. Erilaisia aktiviteettejä, kiipeilyä ja pomppulinnoja.

ARR. / JÄRJ.: Kulturhuset Ax i samarbete med föreningar.

Pubkväll med rocktema / Pubi-ilta

15.6 KL. 20–02, FORSBY PÅ TOPPEN.

Avgiftsfritt evenemang / *Vapaa sisäänpääsy.*

ARR. / JÄRJ.: Forsby På Toppen.

FACEBOOK: Forsby På Toppen

← Löpevenemanget Esse run 10.7 erbjuder fyra olika sträckor åt deltagarna.
FOTO: Stig Cederberg

← Juoksutapahtuma Esse run 10.7 tarjoaa osallistujille neljä eri reittivaihtoehtoa.
KUVA: Stig Cederberg

Allsång på toppen

18.6 KL. 19–21, FORSBY PÅ TOPPEN.

Medverkande / Artistit: Christine Sten, Lostones, Vilhelm Lillmåns, Caroline Lillmåns, Johan Engström och Charlotta Kerbs. Allsångsledare: Dennis Rönngård.

Inträde / Sisäänpääsy: 20 € (pensionärer / eläkeläiset 15 €, barn under 18 år / lapset alle 18 v. 10 €). Kaffe och dopp ingår i biljettens pris / Kahvitarjoilu sisältyy pääsylipun hintaan.

ARR. / JÄRJ.: Kulturhuset Ax i samarbete med Forsby på Toppen.

www.pedersore.fi

Distriktstävling i friidrott – Yleisurheilun piirikilpailut

25.6 KL. 18–21, CENTRALIDROTTSPLAN, BENNÄS / KESKUSKENTTÄ, PÄNNÄINEN.

Anmälan / ilmoittautuminen: www.kilpailukalenteri.fi.

ARR. / JÄRJ.: IK Falken.

Snålvatten och jäkelskap

28.6 (PREMIÄR), ÅLIDENS HEMBYGDSMUSEUM, PURMO.

En pjäs av Krister Classon, i regi av Kristian Snellman. Vuxna 25 €, barn 15 €.

ARR.: Pedersöre teater r.f.

www.pedersoreteater.fi/

En kväll i folkparken

29.6 KL. 18, LEPLAX SAMLINGSHUS.

Medverkande/artistit: Erik André Hvidsten, Heléne Nyberg, Thomas Lundin, Cecilia Kyllinge och Thomas Enroths orkester.

Biljett / Lippu: 32.50 € (netticket)

Lepplax byaförening serverar kaffe och hembakt, 5 € / person, kontanter med.

Lepplaxin kyläyhdistys tarjoaa kahvia ja kotitekoisia leivonnaisia, 5 € / hlö, käteinen mukana.

KLACKENPARTY

29.6, KL. 20–01.30, LILLBY.

Medverkande / artistit: Fröken Snusk & Rasmus Gozzi, Darude, KAJ, De Vet Du, Snusklördag.

Förköpsbiljetter: 34 € (t.o.m. 24.6), 39 €.

Ennakkoliput 34 € (24.6 asti), Lippu: 39 €.

ARR. / JÄRJ.: Lillby uf.

www.klacken.fi

Uttertrail – Saukkotrail

29.6 KL. 7–20.

Vandra eller spring längs Utterleden. Deltagaravgiften är 40–50 €.

Vaella tai juokse Saukkoreittiä pitkin.

Osallistumismaksu on 40–50 €.

ARR. / JÄRJ.: IK Falken.

<http://uttertrail.ikfalken.fi>

Classic café för motorentusiaster – vanhojen moottoriajoneuvojen harrastajille

1.7 KL.17–20, VAGNSHALLEN, BENNÄSVÄGEN / PÄNNÄISTENTIE 300.

Ett café för alla motorintresserade, beundra hobbyfordon och mingla med likasinnade. Välkommen, ung och gammal, med mopeder, mc, bilar eller traktorer! Classic Café återkommer 8.7, 15.7, 29.7.

Kahvila kaikille moottoriajoneuvojen harrastajille, ihaile harrasteajoneuvoja ja seurustelee samanhenkisten ihmisten kanssa. Tervetuloa mopojen, moottoripyörien, autojen tai traktoreiden kanssa! Classic Café palaa 8.7, 15.7, 29.7.

ARR. / JÄRJ.: Jakobstadsnejdens veteranbilssällskap.

www.xn--jakobstadsnejdensveteranbilssllskap-y7c.fi/

Dans vid Klacken – tanssit

6.7 KL. 20–01.30, LILLBY.

Dans med Streaplers och Tommys, N!NE på utescen.

<https://www.klacken.fi/>

Välgörehetskonsert med

maskören Kaanon (Ukraina) – Hyväntekeväissyyskonsertti mieskuoron Kaanon kanssa

8.7 KL. 19, ESSE KYRKA.

Kaanon är en kyrkokör. Repertoaren består av pärlor av ukrainsk andlig och klassisk musik. Inget inträde. Kollekt och frivillig kaffeavgift till förmån för Ukrainahjälp som distribueras av föreningen Kalyna.

Kaanon on kirkkokuoro. Yhtye esittelee ukrainalaisen kirkko- ja hengellisen sekä klassisen musiikin helmiä. Vapaa sisäänpääsy. Kolehti ja vapaaehtoinen kahvimaksu Kalyna yhdistyksen Ukraina-avun hyväksi.

ARR. / JÄRJ.: Kulturhuset Ax / Pedersöre församling.

**Lufolk Festival
arrangeras
i Lepplax 13 juli.**

Lufolk Festival
järjestetään Lepplaksissa
13. heinäkuuta.

Esse run

10.7 KL. 17–21.30.

Start och mål vid Överesse skola. Sträckorna 1 km, 5 km, 10 km och 42 km. Maratonsträckan är ett jubileumslopp, 100:e starten på ett maraton!

ARR.: IK Falken.

<https://ikfalken.fi/esse-run/>

Lufolk festival: Färger Colours

13.7 KL. 15–22, LEPLAX.

Endagsfestival på gården Lufolk med mat, konst och internationella, färgglada musikgäster!

Årets tema: Färger/Colours! Dela i konstworkshop där du får skapa fritt, avnjut delikat lokalproducerad indisk mat, ta del av fotoutställning som ordnas i samarbete med Lepplax byaforskare r.f. och av konserter med artisterna Lara Eidi (Grekland), Amrat Hussain Brother Trio (Indien/Frankrike) och Charlotta Kerbs. Värinna är Charlotta Kerbs.

Fritt inträde, med möjlighet till frivillig donation. Alkoholfritt evenemang, alla välkomna.

ARR.: Kultur för folk & få r.f.

Traditionell sommar- marknad vid Fornstugan

LÖRDAG 13.7 KL. 11–15, ESSE / ÄHTÄVÄ.

Traditionell sommarknad, försäljning av olika hantverk, bakverk m.m. Kaffeservering och försäljning av kött-soppa. Utställning i museet. Försäljare anmäl tel. 044-3489804/ 050-3229593.

ARR.: Esse Hembygdssällskap rf.

FACEBOOK: Esse Hembygdssällskap

Öppet hus i Vagnshallen – Avoimet ovet Vagnshallenissa

TISDAG 23.7 KL. 15–18, BENNÄSVÄGEN
/ PÄNNÄISTENTIE 300

I Vagnshallen finns fordon och rekvisita. Cafeét är öppet. Avgiftsfritt evenemang.

Vagnshallenissa ajoneuvoja ym. Kahvila on auki. Maksuton tapahtuma.

ARR.: Jakobstadsnejdens Veteranbilsällskap

Knattefinalen & DM – Nappulafinaali / Piirimestaruuskisat

27–28.7 KL. 11–18, CENTRALIDROTTS-
PLAN, BENNÄS / KESKUSKENTÄ,
PÄNNÄINEN.

Friidrottstävlingar. Knattefinalen för 9–13 åringar / DM för 14–15-åringar.

9–13-vuotiaiden Nappulafinaali / Piirimestaruuskisat 14–15-vuotiaille.

Anmälan / ilmoittautuminen: www.kilpailukalenteri.fi.

ARR. / JÄRJ.: IK Falken.

← Öppet hus i
Vagnshallen 23.7
mellan kl 15 och 18.

← Avoimet ovet
Vagnshallenissa 23.7
klo 15 ja 18 välillä.

Sommarsamling på Fager- backa fäbodställe – Kesätapahtuma Fagerbackan karjamapaikalla

1.8 KL. 19, FAGERBACKA, PURMO.

Sommarsamling med kort program och arbetsdemonstrationer. Fritt inträde, avgiftsbelagd servering.

Lyhyt ohjelmaa ja työnäytöksiä. Kahvitarjoilu (maksullinen). Vapaa pääsy.

ARR. / JÄRJ.: Fagerbacka fäbodställe.

Alla sommarevenemang
i Pedersöre /
Kaikki kesätapahtumat
Pedersöressä

Under äventyrs-
vandringen deltar
lagen i lekfulla och roliga
utmaningar med friluftstema.

*Seikkailuvaelluksen aikana
joukkueet osallistuvat leikkisiin
ja hauskoihin ulkoiluaiheisiin
haasteisiin.*

Barnens dag – Lasten päivä

3.8 KL. 11–14, KLACKEN, LILLYBY.

Sommarens stora familjefest med bland annat disco, hoppborg, kiosk. Inträde: 3 € / barn

Kesän suuri perhejuhla, jossa on disko, pomppulinna, kiosk jne. Sisäänpääsy 3 € / lapsi.

ARR. / JÄRJ.: Lillyby uf.

www.klacken.fi/

Dans & pubkväll – Tanssit & pubi-ilta

3.8, KL. 19–02, FORSBY PÅ TOPPEN.

Artister/Artistit: Charles Plogmans Orkester (kl.19–23), Pubkväll med Owe And The Lydians (kl 22). Inträde/sisäänpääsy: 20 € (till dansen).

ARR. / JÄRJ.: Forsby På Toppen.

FACEBOOK: Forsby På Toppen

Dans vid Klacken – Tanssit

10.8 KL. 20–01.30, LILLYBY.

Artister/Artistit: Fernandoz, Carisma, Trio Peeråsetsi

ARR. / JÄRJ.: Lillyby ungdomsförening r.f.

www.klacken.fi/

Pickup-pulling

15.8 KL. 17–21, FORSBY

www.forsbytractorpulling.fi.

ARR.: Forsby På Toppen

Uteliv äventyrsvandringen – seikkailuvaellus

7.9, LAPPFORS–ÖVERPURMO.

Mera info och anmälan: www.uteliv.fi.

Konsert vid Everts konst- och museumby

14.9 KL. 18–22, LEPLAX.

ARR.: Everts Konst- och Museumby rf.

Bockabroloppet

29.9, KL. 9–14, LAPPFORS.

Ett motionslopp i Lappfors och delvis längs Utterleden. Flera sträckor att välja på.

ARR.: IK Falken.

<https://ikfalken.fi/sju-sjoars/>

Teater- och kulturresa till Helsingfors – Teatteri- ja kulttuurimatka Helsinkiin

15–16.10.

Se musikalen Moulin Rouge på Helsingin kaupunginteatteri och besök konstmuseét Ateneum.

Pris: 240 € / person i dubbelrum (pensionärsrabatt 15€). Anmäl till kulturbyran@pedersore.fi.

Näe Moulin Rouge -musikaali Helsingin kaupunginteatterissa ja vieraille Ateneumin taidemuseossa.

Hinta: 240 € / hlö kahden hengen huoneessa (eläkeläisalennus 15). Ilmoittautuminen osoitteessa kulturbyran@pedersore.fi.

<https://www.pedersore.fi/moulin-rouge>

Kurser & aktiviteter med förhandsanmälan

4–6.6 TRAKTOR OCH MASKINKURS för dig som fyller 13 år i år. Avgift tillkommer.

ARR.: Larsmo-Pedersöre 4H.

www.fs4h.fi/evenemang

4.6 FÄRGA YLLEGARN AV VÄXTER. Avgift tillkommer.

<http://mi.pedersore.fi>

4.6 KL. 10–15. KANINENS DAG. Har du en kanin eller är intresserad av kaniner? Kom med på en heldag där vi lär oss om kaniner, flätar koppel och testar på hoppning. Avgift: 20 € (lunch ingår). <http://larsmopedersore.fs4h.fi>

6.6 KL. 10–15 LILLA MATSKOLAN vid Lövis. Vi tillreder vår egen lunch och mellanmål. Chillar och leker däremellan. Avgift: 20 €.

<http://larsmopedersore.fs4h.fi>

17.6.2024 KL. 15.00–18.00 RIDDAG vid Stall Vestergård i Purmo. Avgift: 45€ (mellanmål ingår).

<http://larsmopedersore.fs4h.fi>

11–14.6 KL. 8.00–15.30 MATSKOLAN i Pedersöre, Sursik. Avgift tillkommer.

ARR.: Larsmo Pedersöre 4H.

<http://www.matskolan.fi>

Järjestystä ja työn iloa Sursikin uudessa keittiössä

Sursikin koulun keskuskeittiön henkilökunta on saanut vuodenvaihteesta lähtien työskennellä isossa, tarkoituksenmukaisessa ja uudessa keittiössä, jonka suunnittelussa he saivat olla mukana.

TEKSTI & KUVA

Malin Henricson

RUOKAHUOLTOPÄÄLLIKKÖ Anja Lillqvist esittelee ylpänä Sursikinmäen laajennettua keskuskeittiötä. Vuodelta 1996 peräisin ollutta alkuperäistä keittiötä korjattiin ja laajennettiin noin 180 m² ylempään kerrokseen ja 90 m² kellariin.

– Tämä on ruotsinkielisen Suomen paras keittiö, ainakin niistä keittiöistä, joissa olen ollut. Keittiöhenkilökunta on saanut piirtää sen yhdessä kunnan suunnitteluihinsinöörin kanssa. Siksi siitä tuli niin hyvä. Keittiössä työskentelevät tietävät parhaiten, mitä he tarvitsevat, Lillqvist sanoo.

Patoja on lisää ja kapasiteetti on kasvanut, uunit ovat nykyaikaisia ja jokaisella tavaralla on paikkansa. Apuvälineiden käyttöön on tilaa, mikä parantaa ergonomiaa.

– Minusta tästä tuli hyvä. Meillä on paljon tilaa, kaikki on järjestyksessä, vastaava kokki Ingrid Snellman sanoo.

– Mutta kävellä pitää enemmän, kokki Christoffer Envall huomauttaa hymyillen.

On kuitenkin helpotus, että keittiössä voi nyt liikkua osumatta koko ajan johonkin.

– Vaikka kävelemme nyt enemmän, voittaa se yhdellä jalalla seisomisen, Lillqvist sanoo.

Uudessa keittiössä on erillinen osasto lämpimän ruoan valmistamiseen ja toinen ”kylmä” osasto salaatile. Keskellä keittiötä on erityisruokavaliio-osasto.

Suuremmat tilat mahdollistavat joustavuuden ja uudet rutiinit. Henkilökunta voi valmistaa samanaikaisesti eri ruokalajeja. Sillä aikaa kun Envall ja Snellman valmistavat päivän lounasta – pastakinkkulaatikkoa – Safaa sekoittaa 160–170 litran verran kylmää kermaviilikastiketta, jota tarjoillaan seuraavana päivänä sitruunaleikkeiden kanssa.

– Aiemmin emme voineet työskennellä näin. Valmistimme päivän ruoan aamupäivällä ja teimme iltapäivällä valmisteluja seuraavaa päivää varten, Lillqvist sanoo.

Sursikin keittiössä valmistetaan päivittäin noin 2 400 lounasannosta, joista osa tarjoillaan Sursikinmäellä ja osa kuljetetaan koulujen, esikoulujen ja päiväkotien 19 jakelukeittiöön. Annosten määrä kasvoi rakennusaikana, koska Sursik otti vastuulleen päiväkodit ja koulut, jotka aiemmin saivat ruoan Eselundenista ja Pedersheimista.

Lisäksi Sursikin keittiö pakkaa ja jakelee 900 aamupalaa ja 1 100 välipalaa kylien yksiköihin.

Siinä riittää työtä 11 työntekijälle.

– Ravintola-alalla kukaan ei ymmärrä, miten onnistumme. Mutta me olemme tehokas työtiimi, Lillqvist sanoo.

Erytisruokavaliioannosten määrä saadaan pidettyä pienenä, koska Sursik tekee omat maustesekoituksensa eikä käytä valmiita marinadeja. Tällä hetkellä erityisruokavalioiden osuus on 8–9 prosenttia, kun kasvissyöjiä ei lasketa mukaan. Vastaava dieetikokki

— Tämä on ruotsinkielisen Suomen paras keittiö, ainakin niistä keittiöistä, joissa olen ollut.

ANJA LILLQVIST

↑ Kokit Ingrid Snellman ja Christoffer Lindvall viihtyvät uudessa keittiössä, jonka suunnittelussa he saivat olla mukana.

Carolina Nylund pitää työpisteestään, joka on keskellä keittiötä.

– Aiemmin olen saanut ”näpertää”. Nyt tilaa on kaikille kattiloille, kaikki erillään pidettävä voi olla erillään ja minulla on myös oma uuni, Nylund sanoo.

Valikoiva syöminen on uusi ja kasvava ilmiö. Jotkut lapset ja nuoret syövät vain tiettyjä ruokia, kuten kalapuiikkoja tai kasvispihvejä. Näillä oppilailla on todistus erityisruokavaliosta.

– Teemme yhteistyötä ravitsemusterapeutin kanssa ja luomme konseptin, jonka avulla kaikki voivat hyvin ja löytävät jotakin syötävää, Lillqvist sanoo.

Uuden keittiön myötä henkilökunta pääsee enemmän irrottelemaan, uudistamaan ruokalistaa ja ajattelemaan uudella tavalla. Keittiöllä on suuria suunnitelmia kehittää sekä kylmiä että lämpimiä kastikkeita.

– Olemme eläneet säästöliekillä kapasiteetti- ja tilanpuutteen vuoksi. On kivaa, että voimme nyt kehittää ja parannella ruokalistoja, Anja Lillqvist sanoo. ■

SVENSK VERSION PÅ SIDA 16.

Camilla vägleder seniorer till bättre hälsa

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Österbottens välfärdsområde erbjuder österbottningar över 65 år en ny tjänst som stöder deras hälsa. Seniorrådgivningen är avsedd för pensionärer som inte använder andra regelbundna vårdtjänster eller hemvård.

HÄLSOVÅRDAREN CAMILLA PASSELL började i mars jobba som seniorrådgivare i Pedersöre, Larsmo och Kronoby. Hon är tillgänglig för seniorer över 65 år som har funderingar om sin hälsa, livsstil och funktionsförmåga. Målgruppen är personer som lämnat arbetslivet och på så sätt trillat ur arbetshälsövårdens regelbundna hälsokontroller.

Seniorrådgivningen är gratis och fokuserar på förebyggande hälsövård, livsstilsrådgivning och att kartlägga hälsorisker. Verksamheten omfattar välbefinnande- och hälsokontroller, rådgivning och gruppträffar.

– Vi vill att seniorer ska må så bra så länge som möjligt och därför ser vi över faktorer som kan utgöra en risk för hälsan. Vi vill förebygga att äldre drabbas av till exempel diabetes eller hjärtproblem, säger Passell.

Den som vill komma i kontakt med Passell kan ringa under hennes telefontider på måndagar, tisdagar och torsdagar klockan 12–13. Hennes nummer är 040 512 1596.

– Vi diskuterar först i telefon. Jag kan be dig göra en egen kartläggning i Omaolo-tjänsten, eller på papper om du inte använder digitala tjänster. Du får själv uppskatta hur du mår. Om det är länge sedan du har varit på labbprov kan jag skriva en remiss. När vi ser provresultatet kan vi fundera på hur vi går vidare, säger Passell.

Vid behov bokar hon in ett fysiskt möte i Esse välfärdsstation där hon har sitt arbetsrum.

Passell poängterar att tröskeln till seniorrådgivningen är låg.

– Det behöver inte bli så vidlyftigt, utan vi diskuterar och ser vad

Viktiga telefonnummer för seniorer

PEDERSÖRES SENIORRÅDGIVARE CAMILLA PASSELL: 040 512 1596. Telefontid måndagar, tisdagar och torsdagar klockan 12–13.

SENIORLINJEN: 06 218 9800. För bedömning av hälso- och socialvård. Betjänar måndag–torsdag kl. 8–15, fredag kl. 8–14.

KUNDSERVICECENTRALEN: 06 218 9000. För bedömning av vårdbehov eller tidsbokning. Betjänar måndag–torsdag kl. 8–15, fredag kl. 8–14.

Camilla neuvoo senioreita terveysasioissa

Pohjanmaan hyvinvointialue tarjoaa yli 65-vuotiaille pohjanmaalaisille uutta palvelua, joka tukee heidän terveyttään. Seniorineuvola on tarkoitettu eläkeläisille, jotka eivät ole muiden säännöllisten palveluiden piirissä tai kotihoidossa.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

TERVEYDENHOITAJA CAMILLA PASSELL alkoi työskennellä maaliskuussa Pedersören, Luodon ja Kruunupyyn seniorineuvojana. Hän neuvoo yli 65-vuotiaita terveyteen, elämäntapaan ja toimintakykyyn liittyvissä asioissa. Kohderyhmänä ovat eläkeläiset, jotka eivät ole enää työterveyden säännöllisten terveystarkastusten piirissä.

Seniorineuvola on ilmainen ja keskittyy ennaltaehkäisevään terveyden-

huoltoon, elintapaohjaukseen ja terveysriskien kartoitukseen. Neuvola tarjoaa hyvinvointi- ja terveystarkastuksia, neuvontaa ja ryhmätapaamisia.

– Haluamme senioreiden voivan hyvin mahdollisimman pitkään, ja siksi kartoitamme terveyteen vaikuttavia riskitekijöitä. Haluamme ehkäistä ikääntyneiden sairastumista esimerkiksi diabetekseen tai sydänsairauksiin, Passell sanoo.

Passelliin voi ottaa yhteyttä soittamalla hänelle puhelinakoina maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin kello 12–13. Hänen numeronsa on 040 512 1596.

– Keskustelemme ensin puhelimesa. Voin pyytää sinua tekemään oman kartoituksen Omaolo-palvelussa tai paperilla, jos et käytä digitaalisia palveluita. Saat arvioida voitiasi itse. Jos viimeisistä laboratoriokokeistasi on kauan, voin kirjoittaa lähteen. Kun saamme tulokset, voimme miettiä jatkoa, Passell sanoo.

Tarvittaessa hän varaa fyysisen tapaamisen Ähtävän terveysasemalle, jossa on hänen työhuoneensa.

Tärkeitä puhelinnumeroita senioreille

PEDERSÖREN SENIORINEUVOJA CAMILLA PASSELL: 040 512 1596. Puhelinaika maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin kello 12–13.

SENIORILINJA: 06 218 9800. Terveys- ja sosiaalipalvelujen tarpeen arviointi. Palvelee maanantaista torstaihin klo 8–15, perjantaisin klo 8–14.

ASIAKASPALVELUKESKUS: 06 218 9000. Hoidon tarpeen arviointi ja ajanvaraus. Palvelee maanantaista torstaihin klo 8–15, perjantaisin klo 8–14.

← Hälsövärdaren och seniorrådgivaren Camilla Passell hoppas att seniorer i Pedersöre tar kontakt med henne om de vill diskutera hälsorelaterade frågor och få råd om livsstilsförändringar.

← *Terveydenhoitaja ja seniorineuvoja Camilla Passell toivoo, että Pedersören seniorit ottavat yhteyttä häneen, jos he haluavat keskustella terveyteen liittyvistä asioista ja saada neuvoja elintapamuutoksiin.*

du själv tycker och tänker, och om jag kan hjälpa på något sätt.

Ärendet kan gälla kost, motion, ensamhet eller något annat som påverkar ditt mående.

Det kommer också att ordnas gruppträffar för personer över 70 år i seniorrådgivningens regi. På träffarna diskuterar man hälsorelaterade riskfaktorer och ger råd om livsstilsförändringar.

– Också små förändringar och åtgärder i levnadsvanorna har betydelse, säger Passell.

Seniorrådgivningen omfattar inte sjukvård eller uppföljning av konstaterade sjukdomar. Om man misstänker sjukdomar ska man vända sig till välfärdsområdets kundservicecentral tfn 06 218 9000 eller Seniorlinjen tfn 06 218 9800. ■

Passell korostaa, että kynnys ottaa yhteyttä seniorineuvolaan on matala.

– Tilannetta ei tarvitse käydä perinpohjaisesti läpi, vaan keskustelemme ja katsomme, mitä mieltä itse olet ja voinko auttaa jotenkin.

Asia voi koskea ruokavaliota, liikuntaa, yksinäisyyttä tai jotain muuta, mikä vaikuttaa vointiisi.

Seniorineuvola tulee myös järjestämään ryhmätapaamisia yli 70-vuotiaille. Tapaamisissa keskustellaan terveyteen liittyvistä riskitekijöistä ja annetaan neuvoja elintapamuutoksiin.

– Pienilläkin elintapoja koskevilla muutoksilla ja toimilla on merkitystä, Passell sanoo.

Seniorineuvolaan ei sen sijaan kuulu sairaanhoito tai todettujen sairauksien seuranta. Jos epäilet sairautta, voit soittaa hyvinvointialueen asiakaspalvelukseen numeroon 06 218 9000 tai Seniorilinjalle numeroon 06 218 9800. ■

Kommunen främjar sina invånares välfärd

FOLK SOM TRIVS där de bor, har ett socialt sammanhang och en aktiv fritid mår generellt bättre, både fysiskt och psykiskt. I och med välfärdsområdesreformen har kommunens roll i det förebyggande arbetet förstärkts.

Motionsrådgivning, kurs- och klubbverksamhet för alla åldrar, stöd till föreningar, rusmedelsförebyggande arbete, bibliotekstjänster och evenemang är allt en del av det förebyggande arbetet. Det är också viktigt att kommunen har ett bra samarbete med välfärdsområdet. Senior- och motionsrådgivningen är ett konkret exempel.

Kultur- och välfärdschefen Ulrika Stenmark är ansvarsperson för välfärdstjänsterna i Pedersöre. ■

MERA INFORMATION om våra förebyggande tjänster hittas på www.pedersore.fi/valfard.

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia

IHMISET, JOTKA VIIHTYVÄT asuinpaikassaan, joilla on sosiaalinen verkosto ja aktiivinen vapaa-aika, voivat yleisesti ottaen paremmin sekä fyysisesti että henkisesti. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan rooli ennaltaehkäisevässä työssä on vahvistunut.

Liikuntaneuvonta, kurssi- ja kerhotointa kaikenikäisille, yhdistysten tukeminen, ehkäisevä päihdetyö, kirjastopalvelut ja tapahtumat, ovat kaikki osa ennaltaehkäisevää työtä.

On myös tärkeää, että kunnalla on hyvä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa. Seniori- ja liikuntaneuvonta on konkreettinen esimerkki.

Kulttuuri- ja hyvinvointipäällikkö Ulrika Stenmark vastaa Pedersören hyvinvointipalveluista. ■

LISÄTIETOJA ennaltaehkäisevistä palveluistamme löytyy osoitteesta www.pedersore.fi/hyvinvointi.

Senioraktiviteter på biblioteket

PEDERSÖRE KOMMUNBIBLIOTEK UPPMÄRKSAMMAR olika seniorgrupper i år. Vi har ett projekt, Bibliotekstjänster för äldre vuxna, som koncentrerar sig på att utveckla bibliotekstjänster för denna stora målgrupp.

Vi vill veta hurdana bibliotekstjänster du som äldre vill ha, och vad du kunder vara intresserad av. Under vintern och våren 2024 har man inom projektet kunnat få boktips om nya böcker i huvudbiblioteket. Feedbacken har varit positiv och vi fortsätter med boktipsen i höst. Dessutom ordnas boktipstillfällen också i Källby, Ytteresse och Överesse bibliotek.

Tillsammans med Nordanå byaförening har vi startat en bokcirkel i Purmo bibliotek. Vi fortsätter i höst och alla som tycker om att diskutera läsoplevelser under en avslappnad och trevlig stund är välkomna med.

Ett escaperoomspel med temat yttrandefrihet är under arbete. Under spelets gång lär man sig att använda de tjänster som biblioteket erbjuder. Spelet testas i juni för att kunna tas i bruk i höst.

Följ oss i sociala medier och på anslagstavlor för mer information. Vill du höra mera om vad biblioteket kan erbjuda, kan du ta direkt kontakt med biblioteket.

Katarina Barkar jobbar med seniorprojektet. Kontakta gärna henne om du har idéer eller önskingar när det gäller bibliotekstjänster, katarina.barkar@pedersore.fi. ■

Senioriaktiviteetteja kirjastossa

PEDERSÖREN KUNNANKIRJASTO huomioi tänä vuonna eri senioriryhmät. Meillä on käynnissä hanke, joka keskittyy kehittämään kirjastopalveluja ikääntyneille.

Haluamme tietää, millaisia kirjastopalveluja kaipaat seniorina ja mistä voisit olla kiinnostunut. Talven ja kevään 2024 aikana hankkeen puitteissa on annettu kirjavinkkauksia pääkirjaston uusista kirjoista. Palaute on ollut positiivista ja jatkamme kirjavinkkauksia syksyllä. Kirjavinkkauksia järjestetään myös Kolpin, Ala-Ähtävän ja Yli-Ähtävän kirjastoissa.

Olemme aloittaneet yhdessä Nordanån kyläyhdistyksen kanssa lukupiirin Purmon kirjastossa. Jatkamme syksyllä, ja mukaan ovat tervetulleita kaikki, jotka haluavat keskustella lukukokemuksista rennossa ja mukavassa ilmapiirissä.

Työn alla on pakohuonepeli, jonka aiheena on sananvapaus. Pelissä vapautetaan kiellettyjä kirjoja. Pelin aikana opetellaan käyttämään kirjaston tarjoamia palveluita. Peliä testataan ja hiotaan kesäkuussa, jotta se voidaan ottaa käyttöön syksyllä.

Lisätietoja on sosiaalisessa mediassa ja ilmoitus-tauluilla. Jos haluat kuulla lisää kirjaston tarjonnasta, voit ottaa yhteyttä suoraan kirjastoon.

Katarina Barkar työskentelee seniorihankkeessa. Ota yhteyttä häneen, jos sinulla on ideoita tai toiveita kirjaston palveluista, katarina.barkar@pedersore.fi. ■

Matts är en pysventil för ungdomarna i PG

Matts Pettersson är ingen speciallärare i traditionell bemärkelse. Han är en speciell lärare, som hellre samtalar än undervisar. Han brinner för ungdomar och hjälper många PG-studerande att styra upp vardagen och skapa rutiner.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

– MATTS VET alla mina hemligheter och allt drama som pågår i Pedersöre, säger Amelia Backlund som studerar i Pedersöre gymnasium.

– Han är mer som en ”bro” (*brother=bror*) än en lärare, fyller Agnes Holmberg på.

De pratar om specialläraren Matts Pettersson, som står mitt bland en skara studerande vid biljardbordet i Pedersöre gymnasium. Det är ofta här som Matts Pettersson möter de unga i studievardagen, för att spela biljard eller kort, eller bara chilla i sofforna.

Samtal och kravlöst umgänge är en väsentlig del av hans arbetsbild.

I spåren av coronapandemin har Pedersöre gymnasium fått extra statsunderstöd för att utveckla specialundervisningen och coachningen av de studerande. Där har Matts Pettersson haft en nyckelroll. Genom sitt arbetssätt kommer han ungdomarna nära och kan ventilera också andra saker än studieprestationer och inlärninng.

– Jag är mera en professionell kompis än en lärare, och en länk mellan lärarna och verkligheten. Visst finns det svaga elever, men mest handlar det om att de inte orkar med vardagen, säger Pettersson.

Han är på plats klockan 8–15 varje skoldag och har en del schemalagd undervisning i finska och matematik. Däremellan kan han flexibelt möta ungdomarna i mindre grupper eller i enrum. Två dagar i veckan erbjuder han frivilligt stöd efter skolan.

Han talar också enskilt med alla ettor och tvåor om hur de har det, och om han kan hjälpa.

– Det är viktigt att prata med dem också när det inte finns några problem. Om jag talar med eleverna när

allt är bra, kommer de också till mig när det är svårt.

Som speciallärare är Pettersson inte expert något ämne, på samma sätt som ämneslärarna. Det innebär att han ofta får sätta sig ner bredvid eleven och börja bena ut svårigheterna.

– De tycker det är skönt. Jag sänker ribban när jag inte heller förstår allt. Jag kan säga ”ta fram materialet, så löser vi det tillsammans”, säger han.

Många unga känner sig ensamma, eller saknar en meningsfull fritidssysselsättning vid sidan av studierna. Där kan Pettersson hjälpa dem att hitta en lämplig MI-kurs eller ett kvällsjobb, som ger innehåll till fritiden.

— Det är viktigt att prata med dem också när det inte finns några problem.

Om jag talar med eleverna när allt är bra, kommer de också till mig när det är svårt.

MATTS PETERSSON

– Jag jobbar mycket med människan och trampar ibland över gränsen till vårdsidan. Jag skulle egentligen inte få fråga om de har ångest, utan det borde gå via kuratorn. Någon studerande har sagt till mig att det inte finns en chans att de pratar med kuratorn. Mitt arbete bygger på förtroendekapital, säger han.

Han samarbetar ändå tätt med kuratorn och PG:s studiehandledare.

Pettersson kan inte hjälpa alla att må bättre, men han tror ändå att det är bra att de som kämpar psykiskt vet att han är beredd att lyssna. Han

Medarbetaren
Työntekijä

↗ Det här en vanlig syn Pedersöre gymnasium. Specialläraren Matts Pettersson utmanar gärna de studerande i biljard eller spelar kort när det är raster. Genom kravlöst umgänge skapar han ett förtroendekapital som sänker tröskeln för ungdomarna att ta kontakt.

↗ *Tavallinen näky Pedersöre gymnasiumissa. Erityisopettaja Matts Pettersson haastaa mielellään opiskelijoita biljardissa tai pelaa korttia välitunneilla. Yhdessäolo rakentaa luottamusta, joka laskee kynnyistä nuorille ottaa yhteyttä.*

förvånas över hur svårt det kan vara att se på folk att de mår dåligt.

– En del håller fasaden länge. De säger att ”man måste ju fejka”. De kommer inte direkt till mig, utan det är via minglet som jag når dem.

Den största tillfredsställelsen känner han när ungdomarna ler och signalerar att de mår bra.

– Jag har hellre elever som har betyget 5 men mår bra, än jag har elever som har 9:or och 10:or på betyget men mår dåligt, säger Pettersson.

PG får inte längre statsunderstöd för att utveckla specialundervisningen, men nämnden för utbildning och fostran har bestämt att Pettersson kan fortsätta som tf speciallärare läsåret 2024–2025. I jobbet ingår också handledning i Sursik. I höst tar politikerna ställning till om tjänsten som speciallärare med helhetsarbetstid inrättas permanent från och med augusti 2025. ■

Matts on Pedersöre gymnasiumin nuorten tukena

Matts Pettersson ei ole perinteinen erityisopettaja. Hän on erityinen opettaja, joka mieluummin keskustelee kuin opettaa. Nuoret ovat hänelle tärkeitä, ja hän auttaa monia lukion oppilaita arjen hallinnassa ja rutiinien luomisessa.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

– MATTS TIETÄÄ kaikki salaisuuteni ja kaiken draaman, mitä Pedersöressä on meneillään, Pedersöre gymnasiumissa opiskeleva Amelia Backlund sanoo.

– Hän on enemmän ”veli” kuin opettaja, Agnes Holmberg lisää.

He puhuvat erityisopettaja Matts Petterssonista, joka seisoo oppilasjoukon keskellä biljardipöydän vieressä Pedersöre gymnasiumissa. Matts Pettersson tapaa nuoria usein täällä ja pelaa heidän kanssaan biljardia tai korttia tai vain hengaillee sohvilla.

Keskustelut ja yhdessäolo ovat keskeinen osa hänen työnsä.

Pedersöre gymnasium on koronapandemian jälkimainingeissa saanut ylimääräistä valtiontukea erityisopetuksen ja oppilaiden valmentamisen kehittämiseen. Siinä Matts Petterssonilla on ollut avainrooli. Työtapansa avulla hän pääsee lähelle nuoria ja voi keskustella myös muista asioista kuin opinto-suorituksista ja oppimisesta.

– Olen enemmän ammattimainen kaveri kuin opettaja ja linkki opettajien ja todellisuuden välillä. Tietysti on heikosti pärjääviä oppilaita, mutta enimmäk-

seen kyse on siitä, että he eivät jaksajarssa, Pettersson sanoo.

Hän on paikalla joka koulupäivä klo 8–15, ja hän opettaa lukujärjestyksen mukaisesti suomea ja matematiikkaa. Oppituntien välissä hän voi joustavasti tavata nuoria pienemmissä ryhmissä tai kahden kesken. Kahtena päivänä viikossa hän tarjoaa vapaaehtoista tukea koulun jälkeen.

Hän puhuu myös erikseen kaikkien 1. ja 2. vuosikurssin oppilaiden kanssa siitä, miten heillä menee ja voiko hän auttaa heitä.

— Heidän kanssaan on tärkeää jutella myös silloin, kun ongelmia ei ole. Jos juttelen oppilaiden kanssa kun kaikki on hyvin, he kääntyvät puoleeni myös silloin, kun heillä on vaikeaa.

MATTS PETERSSON

– Heidän kanssaan on tärkeää jutella myös silloin, kun ongelmia ei ole. Jos juttelen oppilaiden kanssa kun kaikki on hyvin, he kääntyvät puoleeni myös silloin, kun heillä on vaikeaa.

Erityisopettajana Pettersson ei ole minkään aineen asiantuntija samalla tavalla kuin aineenopettajat. Hän voi siis usein istuutua oppilaan viereen ja alkaa selvittää, mikä tuottaa vaikeuksia.

– Heistä se on hienoa. Lasken rimaa, kun minäkään en ymmärrä kaikkea. Voin sanoa, että ”ota materiaali esiin, niin ratkaisemme sen yhdessä”, hän sanoo.

Monet nuoret kokevat olonsa yksinäiseksi tai heillä ei ole mielekästä vapaa-aajan harrastusta opintojen ohella. Pettersson voi auttaa heitä löytämään sopivan kansalaisopiston kurssin tai iltatyön, josta he saavat sisältöä vapaa-aikaan.

– Työskentelen paljon ihmisten kanssa ja ylitan toisinaan rajan hoitotyön puolelle. En oikeastaan saisi kysyä, onko heillä ahdistusta, vaan se olisi kuraattorin tehtävä. Jotkut oppilaat ovat sanoneet minulle, että he eivät puhuisi kuraattorin kanssa. Työni perustuu luottamukseen, hän sanoo.

Hän työskentelee kuitenkin tiiviisti kuraattorin ja Pedersöre gymnasiumin opinto-ohjaajan kanssa.

Pettersson ei voi auttaa kaikkia vammaan paremmin, mutta hän uskoo kuitenkin, että on hyvä, että mielenterveyden kanssa kamppailevat oppilaat tietävät hänen olevan valmiina kuuntelemaan. Hän on yllätynyt siitä, kuinka vaikeaa voi olla nähdä ihmisistä, että he voivat huonosti.

– Osa pitää julkisivua yllä pitkään. He sanovat, että ”heidän täytyy esittää”. He eivät tule suoraan minun luokseni vaan saan heihin yhteyden keskustelun lomassa.

Suurinta tyytyväisyyttä hän kokee siitä, kun nuoret hymyilevät ja viestivät, että he voivat hyvin.

– Mielestäni on parempi, että oppilas saa arvosanaksi 5 ja voi hyvin kuin että oppilaalla on todistuksessa ysejä ja kympejä ja hän voi huonosti, Pettersson sanoo.

Pedersöre gymnasium ei saa enää valtiontukea erityisopetuksen kehittämiseen, mutta opetus- ja kasvatustalouden on päättänyt, että Pettersson voi jatkaa vs. erityisopettajana lukuvuoden 2024–2025. Työhön kuuluu myös ohjausta Sursikilla. Syksyllä poliitikot ottavat kantaa siihen, perustetaanko kokoaikainen, vakituinen erityisopettajan virka elokuusta 2025 alkaen. ■

← ↓ Jättebalsamin och blomsterlupin bekämpas tillsammans i Pedersöre och grannkommunerna.

← ↓ Jättipalsamia ja komealupiinia torjutaan Pedersöressä ja naapurikunnissa.

Vi fortsätter bekämpa invasiva växter

TEXT & FOTO
Malin Henricson

PROJEKTET INVASIVA ARTER (PIA) fortsätter för tredje året i rad. Målet är att utveckla en regional handlingsplan för bekämpning av invasiva växter.

Invasiva växter, som blomsterlupin och jättebalsamin, riskerar att störa den naturliga balansen och mångfalden i våra ekosystem. Det är mycket viktigt att ta itu med dessa växter också i privata trädgårdar

för att bevara den biologiska mångfalden och främja en hälsosam miljö. Det gynnar både nuvarande och kommande generationer. Genom att förhindra att växterna sprids kan vi säkerställa en långsiktig hållbarhet för vårt ekologiska samhälle.

Kommuninvånarnas engagemang är avgörande för projektets framgång. Därför uppmanar vi Pedersöreborna att bekämpa de invasiva växtarterna.

Utrusta dig med rätt verktyg. Du kan behöva handskar, spade, trädgårdssax eller trimmer.

Så här bekämpar du blomsterlupin: Klipp ner växten med trädgårdssax eller dra upp den med rot. Avlägsna jorden runt rötterna. På

stora områden kan du trimma ner växten nära marken, men ta bort blommor med frön för hand, för att förhindra spridning. Trimma flera gånger under sommaren.

Så här bekämpar du jättebalsamin: Plocka för hand med rot, ta bort jorden runt rötterna. Eller klipp ner hela växten eller blommorna. Upprepa klippningen flera gånger under sommaren.

Samla ihop avfallet från de invasiva växterna i plastpåsar och transporterera påsarna till kommunens avfallscontainer i Bennäs. Ta bort allt växtmaterial för att förhindra att fröna sprids. Töm påsens innehåll i containern. Avfallet transporteras till Jeppo Biogas för att bli biogas. Därför ska växtavfallet inte innehålla jord eller plast. Containern finns utanför kommunens tekniska depå, adress **Lagervägen 4, Bennäs**.

Avfallscontainrarna placeras ut vecka 23 (3.6–7.6. 2024) och finns kvar tills vecka 35 (31.8.2024).

Solotalko: Delta i bekämpningen på solotalkoplatserna i Pedersöre. I år finns de i **Lappfors vid Heimstrand simstrand** för bekämpning av blomsterlupin och i **Leplax vid Hummelholmens pälsfarm** för bekämpning av jättebalsamin. På solotalkoplatserna hittar du information om hur du bekämpar de invasiva arterna. Pedersöre kommun hämtar regelbundet upp växtavfallet. ■

Vieraskasvilajien torjunta jatkuu

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

HAITALLISTEN KASVILAJIEN torjuntahanke jatkuu kolmatta vuotta peräkkäin. Tavoitteena on kehittää haitallisten vieraskasvilajien alueellinen torjuntasuunnitelma.

Haitalliset vieraslajit, kuten komealupiini ja jättipalsami, uhkaavat ekosysteemin luonnollista tasapainoa ja monimuotoisuutta. Näitä kasveja on erittäin tärkeää alkaa torjua myös omilla pihilla luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja terveellisen ympäristön edistämiseksi. Se hyödyttää sekä nykyisiä että tulevia sukupolvia. Estämällä kasvien leviämisen voimme varmistaa, että ekosysteemimme säilyy pitkään.

Kuntalaisten osallistuminen on

tärkeää hankkeen onnistumisen kannalta. Siksi kehotamme pedersöreläisiä torjumaan haitallisia vieraskasvilajeja.

Hanki oikeat välineet. Tarvitset käsineitä, lapion, puutarhasakset tai trimmerin.

Näin torjut komealupiinia: Leikkaa kasvi puutarhasaksilla tai kisko se irti juurineen. Poista maa juurten ympäriltä. Suurilla alueilla voit leikata kasvit trimmerillä läheltä maata, mutta poista käsin siemeniä sisältävät kukat siementen leviämisen estämiseksi. Leikkaa kasvit trimmerillä useamman kerran kesän aikana.

Näin torjut jättipalsamia: Kisko kasvi käsin irti juurineen. Poista maa juurten ympäriltä. Vaihtoehtoisesti leikkaa koko kasvi tai kukat. Leikkaa kasvit useamman kerran kesän aikana.

Kerää kasvijätteet muovipusseihin ja kuljeta pussit Pännäisissä sijaitsevaan

kunnan jätekonttiin. Poista kaikki kasvimateriaali siementen leviämisen estämiseksi. Tyhjennä pussin sisältö jätekonttiin. Jätteet kuljetetaan Jepuan Biokaasulle, jossa niistä tehdään biokaasua. Kasvijätteen mukana ei saa siksi olla maata tai muovia. Kontti sijaitsee kunnan teknisen varikon ulkopuolella osoitteessa **Varastotie 4, Pännäinen**.

Jätekontit tuodaan paikalle viikolla 23 (3.6.–7.6.2024), ja ne ovat siellä viikolle 35 (31.8.2024) asti.

Soolotalkoot: Osallistu torjuntaan Pedersören soolotalkoopaikoilla: Tänä vuonna komealupiinia torjutaan **Lappforsissa Heimstrandin uimarannalla** ja jättipalsamia **Leplaksissa Hummelholmenin turkis-tarhalla**. Soolotalkoopaikoilla on haitallisten vieraslajien torjuntaohjeet. Pedersören kunta kerää kasvijätteet säännöllisesti. ■

Tjugo hundbajslådor i kommunen

HUNDÄGARE – SE HIT! I vår har tjugo hundbajslådor placerats ut i fyra byar i kommunen. Det finns fem lådor i Benäs, fem i Sandsund, fem i Ytteresse och fem i Källby. De är placerade längs promenadstråk i bostadsområdena och nära rekreatiomsområden, så det ska vara lätt för hundägare att städa upp efter sin hund under promenaden. Ta med en påse att plocka upp hundens avföring i och lämna påsen i bajslådan. På det sättet ökar vi trivseln i närmiljön och minskar risken för hundbajs under skorna.

Hundbajslådorna är ett samarbete med schäferklubben SPL Jakobstadsnejden rf. Föreningens medlemmar har tillverkat lådorna, och de kommer också att tömma lådorna regelbundet. Soppåsarna förs till Ekorosk. Preliminärt töms lådorna med ett intervall på tre-fyra veckor.

Mer info om hundbajslådornas placering finns på kommunens webbplats, under rubriken *Boende & miljö / Tekniska verket / Hundbajslådor*. ■

↑ Det är schäferklubben SPL Jakobstadsnejden rf som sköter det praktiska arbetet med att tömma hundbajslådorna. Föreningen har också tillverkat sopkärlen.

↑ Saksanpaimenkoiraliitto SPL Pietarsaaren seutu ry hoitaa koirankakkaroskisten tyhjentämisen. Yhdistys on myös valmistanut roskikset.

Kunnassa on 20 koirankakkaroskista

HUOMIO KOIRANOMISTAJAT! 20 koirankakkaroskista on tuotu keväällä neljään kylään kunnassa. Pännäisissä on viisi roskista, Sandsundissa viisi, Ala-Ähtävällä viisi ja Kolpissa viisi. Ne on sijoitettu asuntoalueiden kävelyreiteille ja virkistysalueiden lähelle, jotta koiranomistajat voivat helposti siivota koiransa jätökset kävelyn aikana. Ota mukaan pussi, johon keräät koirankakat, ja jätä pussi kakkaroskikseen. Näin voimme lisätä lähiympäristön viihtyisyyttä ja vähentää riskiä, että koirankakka päätyy kengänpohjaan.

Koirankakkaroskikset ovat yhteistyö saksanpaimenkoiraliitto SPL Pietarsaaren seutu ry:n kanssa. Yhdistyksen jäsenet ovat valmistaneet roskikset, ja he tulevat myös tyhjentämään ne säännöllisesti. Roskapussit viedään Ekoroskille. Roskikset tyhjenetään alustavasti 3–4 viikon välein.

Koirankakkaroskisten sijaintitiedot löytyvät kunnan verkkosivuilta kohdasta *Asuminen & ympäristö / Tekninen vi-rasto / Koirankakkaroskikset*. ■

**KOM HIT!
TULE TÄNNE!**

24.7.2024 kl/klo 13-17

Rekryteringsevenemang | Rekrytointitapahtuma
Jakobstad | Pietarsaari, Campus Allegro

**Världens bästa plats.
Maailman paras paikka.**

#jakobstadsregionen #pietarsaarensoutu

Hos oss hittar du hem

På www.pedersorebostader.fi hittar du uppgifter om våra lediga hyresbostäder. Vi har hyresbostäder i alla kommundelar och hyr även ut färdigt möblerade lägenheter för en längre eller kortare tid i Vallbohusen i Edsevö. Skicka gärna in din bostadsansökan direkt via vår hemsida.

Fastighetssekreterare Anne Törnqvist, tel. 7850 153.

Meidän kanssamme löydät kodin

Verkkosivuiltamme www.pedersorebostader.fi löydät tietoa vapaista vuokra-asunnoistamme. Meillä on vuokra-asuntoja kaikissa kunnanosissa ja tarjoamme myös valmiiksi kalustettuja huoneistoja Vallbo-taloissa Edsevössä pidemmäksi tai lyhyemmäksi ajaksi. Voit lähettää asuntohakemuksesi suoraan kotisivujemme kautta.

Kiinteistösihteeri Anne Törnqvist, puh. 785 0153.

Novia erbjuder nätkurs i hållbarhet för gymnasieelever

TEXT & FOTO

Malin Henricson

DET BLIR ALLT viktigare för regionens företag att jobba med ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i sin verksamhet. Det innebär att också de anställda behöver hållbarhetskompetens – vilket dagens ungdomar kan ha i åtanke när det är dags att välja kurser i gymnasiet.

Pedersöre gymnasium hakar på hållbarhetståget tillsammans med regionens övriga gymnasier och erbjuder sina studeranden den nätbaserade kursen ”Tänka, planera och

agera hållbarhet” från och med hösten 2024.

Kursen är den första i sitt slag på svenska i Finland och den är öppen för alla gymnasiestuderande. Den omfattar två studiepoäng via Novias öppna högskola.

– Kursen är för dig som vill testa att gå en högskolekurs och som är intresserad av hållbarhet, säger Pia Forsman, som är projektkoordinator för hållbarhetsatsningen Gröna stigen och Gröna färden i regionens skolor.

Kursen ger de studerande ökad medvetenhet i hållbarhetsfrågor och verktyg för hur man själv kan påverka och bidra till omställningen mot en mer hållbar värld.

– Kursen tar upp vad hållbarhet är, olika förhållningssätt och begrepp samt deras betydelse. Den ger de studerande ökade insikter i social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, säger Forsman.

I och med att kursen är nätbaserad kan den avläggas när som helst. Man får tillgång till kursmaterialet efter anmälan. För att slutföra kursen ska man göra två kursuppgifter som bedöms och godkänns av lärare vid Novia.

Kursen har utarbetats inom de lokala gymnasiernas gemensamma klimat- och hållbarhetsatsning Gröna färden i samarbete med yrkeshögskolan Novia.

Mer info finns på webbadressen bit.ly/Tänka-planera-agera-hållbarhet.

Kursen är gratis för gymnasie-studerande. ■

Novia tarjoaa lukiolaisille kurssin kestävästä kehityksestä

TEKSTI & KUVA

Malin Henricson

ALUEEN YRITYSTEN ON yhä tärkeämpää ottaa toiminnassaan huomioon taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys. Tämä tarkoittaa, että myös työntekijät tarvitsevat kestävä kehityksen osaamista, minkä nykyuoret voivat pitää mielessään, kun he valitsevat kurseja lukiossa.

Pedersöre gymnasium hyppää kestävä kehityksen junaan yhdessä alueen muiden lukioiden kanssa ja tarjoaa opiskelijoilleen syksystä 2024 alkaen verkkokurssin ”Tänka, planera och agera hållbarhet”.

Kurssi on ensimmäinen ruotsinkielinen kurssi Suomessa, ja se on avoin kaikille lukiolaisille. Kahden opintopisteen laajuinen kurssi on tarjolla Novian avoimessa ammattikorkeakoulussa.

– Kurssi on tarkoitettu heille, jotka haluavat kokeilla suorittaa korkeakoulukurssin ja jotka ovat kiinnostuneita kestävästä kehityksestä, Pia Forsman sanoo. Hän toimii hankekoordinaattorina alueen koulujen yhteisessä Gröna stigen- ja Gröna färden kestävyys-hankkeessa.

Kurssi antaa opiskelijoille tietoa kestävään kehitykseen liittyvistä kysymyksistä ja työkaluja, joiden avulla he voivat itse vaikuttaa ja edistää siirtymää kohti kestävämpää maailmaa.

– Kurssilla käsitellään kestävä kehitystä, erilaisia lähestymistapoja ja kä-

sitteitä sekä niiden merkitystä. Se antaa opiskelijoille paremman käsityksen sosiaalisesta, taloudellisesta ja ekologisesta kestävyydestä, Forsman sanoo.

Koska kyseessä on verkkokurssi, sen voi suorittaa milloin tahansa. Kurssimateriaalin saa käyttöönsä ilmoittautumisen jälkeen. Kurssi suoritetaan tekemällä kaksi kurssitehtävää, jotka Novian opettajat arvioivat ja hyväksyvät.

Kurssi on kehitetty osana paikallisten lukioiden yhteistä Gröna färden ilmasto- ja kestävyys-hanketta yhteistyössä ammattikorkeakoulu Novian kanssa.

Lisätietoa on osoitteessa webbadressen bit.ly/Tänka-planera-agera-hållbarhet.

Kurssi on ilmainen lukiolaisille. ■

← I april informerade Concordias Fredrik Sandelin (t v) och Pia Holkkola-Löf (t h) PG-studerande om arbetslivets behov av hållbarhetskunniga anställda, medan projektledaren Pia Forsman (i mitten) tipsade om den nya gymnasiekursen i hållbarhet.

← Huhtikuussa Concordian Fredrik Sandelin (vas.) ja Pia Holkkola-Löf (oik.) kertoivat Pedersöre gymnasiumin opiskelijoille, että työelämässä tarvitaan kestävään kehitykseen perehtyneitä työntekijöitä. Hankepäällikkö Pia Forsman (kesk.) vinkkasi uudesta kestävä kehityksen lukiokurssista.

Gasbilsägare träffades i Edsevö

Lördagen den 20 april ordnades en ”gasbilsmeeting” vid PK-Biogas tankstation i Edsevö. Trots dåliga väderförhållanden dök en mängd gasbilsbiler upp och också några andra intresserade.

Målsättningen, att lyfta upp gas som ett intressant drivmedel, uppnåddes. En del medier fanns på plats och dessutom gjorde YLE inslag för både TV och radio. ■

Kaasuautokuljettajat tapasivat Edsevössä

Lauantaina 20. huhtikuuta järjestettiin kaasuautojen tapaaminen PK-Biogasin tankkausasemalla Edsevössä. Huonosta säästä huolimatta paikalle saapui paljon kaasuautoilijoita ja myös muita kiinnostuneita.

Tapahtuman tavoite, eli kaasun esille nostaminen kiinnostavana polttoaineena, saavutettiin. Paikalla oli useita tiedotusvälineitä, ja YLE raportoi tapahtumasta sekä televisiossa että radiossa. ■

Hållbarhet är tema i nästa kampanj

Vi planerar en hållbarhetskampanj för kommuninvånarna i sommar, i samma stil som fjolårets motionskampanj och skidkampanjen i vintras. Du och din familj kan delta genom att samla poäng för olika klimatgärningar.

Håll utkik efter mer info på www.pedersore.fi, i Pedersöreappen och våra sociala mediekkanaler. ■

Kestävyyks on seuraavan kampanjan teemana

TÄNÄ KESÄNÄ SUUNNITTELEMME kuntalaisille suunnattua kestävyyskampanjaa, joka toteutettaisiin samaan tyyliin kuin viime vuoden liikuntakampanja ja menneen talven hiihtokampanja.

Sinä ja perheesi voitte osallistua keräämällä pisteitä erilaisista ilmastoteoista.

Katso lisätietoja osoitteesta www.pedersore.fi, Pedersöre-sovelluksesta ja sosiaalisen median kanavistamme. ■

Dressinen är årets sommaröppna daghem

DET ÄR TRADITION att bara ett daghem i kommunen håller öppet mitt i sommaren, i juli. Sommaröppethållningen alternerar turvis mellan kommunens två största daghem, Hoppetossan i Sandsund och Dressinen i Bennäs.

I år är det Dressinens tur att vara sommar dagis. Personalen i sommar dagiset kommer från alla daghem i kommunen, enligt enheternas turistor för sommarmånaderna.

Målsättningen är att ge barn som behöver dagvård en trygg plats att vistas på också på sommaren, även om platsen, personalen och kompisarna kan vara nya. Det ordnas en besöksdag så familjerna kan bekanta sig med sommar dagiset på förhand.

Verksamheten är lite friare på sommaren även om den är pedagogiskt planerad.

– Man anpassar sig efter vädret och gör utflykter i närområdet. Barnen ska också få känna att det är

sommar, säger Catarina Herrmans, chef för småbarnspedagogiken.

De två senaste åren har cirka 80 barn/sommar varit anmälda till sommar daghemmet.

Det nya verksamhetsåret inom småbarnspedagogiken startar 5 augusti 2024. Alla enheter är i princip stängda 1–2 augusti, på grund av personalens fortbildnings- och planeringsdagar. ■

PRELIMINÄR SOMMARSTÄNGNING i kommunens daghem t o m 4.8.2024:

- Fr o m 17.6: Lappfors daghem.
- Fr o m 24.6: Tummeliten daghem.
- Fr o m 1.7: Bamse daghem, Diamanten daghem, Hoppetossan, Källby daghem, Lepplax daghem, Sagoskogen, Sandskutan och Östensö daghem.

Dressinen-päiväkoti on auki kesällä

PERINTEEN MUKAISESTI VAIN yksi kunnan päiväkodeista on auki kesällä heinäkuussa. Kunnan kaksi suurinta päiväkotia, Sandsundin Hoppetossan ja Pännäisten Dressinen, ovat vuorovuosina auki kesällä.

Tänä vuonna kesäpäiväkotina toimii Dressinen. Kesäpäiväkotiin tulee henkilökuntaa kunnan kaikista päiväkodeista yksiköiden kesäkuukausien vuorolistojen mukaan.

Tavoitteena on tarjota päivähoitoa tarvitseville lapsille turvallinen paikka myös kesällä, vaikka paikka, henkilökunta ja kaverit voivat olla uusia. Perheille järjestetään vierailupäivä, jotta he voivat tutustua kesäpäiväkotiin etukäteen.

Toiminta on kesällä hieman vapaampaa, vaikka se on pedagogisesti suunniteltua.

– Toimintaa mukautetaan sään mukaan, ja lähialueelle tehdään retkiä. Lasten tulee saada myös tuntee, että on kesä, varhaiskasvatusjohtaja Catarina Herrmans sanoo.

Kahtena viime vuotena kesäpäiväkotiin on ilmoittautunut noin 80 lasta/kesä.

Varhaiskasvatuksen uusi toimintavuosi käynnistyy 5. elokuuta 2024. Kaikki yksiköt ovat periaatteessa suljettuina 1.–2. elokuuta henkilökunnan täydennyskoulutus- ja suunnittelupäivien vuoksi. ■

KUNNAN PÄIVÄKOTIEN 4.8.2024 asti jatkuvan kesäsulun alustavat alkamispäivät:

- 17.6. alkaen: Lappforsin päiväkoti.
- 24.6. alkaen: Peukaloisen päiväkoti.
- 1.7. alkaen: päiväkodit Bamse, Diamanten, Hoppetossan, Källby, Lepplax, Sagoskogen, Sandskutan ja Östensö.

Biblioteket blir nytt vardagsrum i Sandsund

Den 1 juni avslutar biblioteket i Sandsund sin sjuåriga vistelse i tillfälliga baracker. Biblioteket är stängt drygt två månader över sommaren. Lagom till skolstarten är bibliotekskunderna välkomna tillbaka – till ny lokal i den nya skolan i Sandsund.

TEXT & FOTO

Malin Henricson

ARKITEKTEN ANDERS HÖGLUND har beskrivit det nya Sandsundbiblioteket som ”pärlan i musslan”, där skolan är skalet som omsluter det delvis runda biblioteket. Bibliotekschefen Solveig Hortans tycker det är en vacker beskrivning av ett vackert bibliotek som ska betjäna både bybor och andra bokälskare.

– Som bibliotekarie får man ofta jobba i vackra byggnader. Men de ska helst vara praktiska och användarvänliga också, ler Hortans.

Det nya biblioteket har en yta på ca 130 kvadratmeter. Det är inte speciellt stort när man vill få rum för litteratur och material för olika åldersgrupper och intressen, sittplatser och läshörnor och personalens arbetsrum. Alla inventarier kommer inte

att vara på plats från start, av praktiska och ekonomiska orsaker. I första skedet prioriteras hyllor och ställningar för böcker och annat material.

Så kallade tysta, omslutande fätöljer kommer först 2025.

– Det är bra att bo in sig lite först och se vad som fungerar, säger Hortans.

Vid det stora fönstret mot skolgården placeras tidsskriftstorn och snurrfätöljer där man kan sitta och läsa. Det ska också finnas bord och sittplatser på andra ställen i biblioteket.

Barnavdelningen finns till vänster om huvuddörren, i närheten av länedisken. Där ska det finnas bilderbokstråg och sittpallar för de yngsta besökarna.

Biblioteksfunktionären Maria Ståhls lilla arbetsrum är som en holk mitt i biblioteket.

– Det ser ut som en kotte. Väggar har sneda hyllor som påminner om en kotte, säger Hortans.

Många hyllor kommer att ha hjul, vilket gör det möjligt att öppna upp större ytor vid evenemang. Den vuxna kundgruppen har varit lite åsidosatt under åren i baracken, men nu hoppas biblioteket kunna ordna mer program som riktar sig till vuxna.

kennellä kauniissa rakennuksissa. Mutta niiden tulee olla mieluummin käytännöllisiä ja myös käyttäjäystävällisiä, Hortans hymyilee.

Uuden kirjaston pinta-ala on noin 130 m². Se ei ole erityisen paljon, kun tarvitaan tilaa eri ikäryhmien eriaiheiselle kirjallisuudelle ja aineistolle, istumapaikkoja, lukunurkkauksia ja henkilökunnan työhuoneita. Kaikkea kalusteita ei tuoda heti paikalle käytännöllisistä ja taloudellisista syistä. Alkuvaiheessa priorisoidaan kirjoille ja muulle aineistolle tarkoitettuja hyllyjä ja telineitä.

Niin sanotut hiljaiset, suojaisat nojatuolit saapuvat vasta 2025.

– Ensin on hyvä vähän asettua tänne ja katsoa, mikä toimii, Hortans sanoo.

Koulun pihan vastaisen suuren ikkunan viereen tulee aikakauslehtitorni ja pyöriviä nojatuoleja, joissa voi istua ja

Biblioteket i Sandsund är öppet fyra dagar i veckan, måndag–torsdag. Efter flytten ökar tillgängligheten, i och med att biblioteket kommer att ha meröppet. Det innebär att kunder kan besöka biblioteket på helger och kvällar när personal inte är på plats.

– På lördag och söndag är det meröppet kl. 10–18. Eventuellt har vi meröppet också på fredagar när biblioteket annars är stängt, då kan också skolan besöka biblioteket, säger Hortans.

lukea. Muualle kirjastoon tulee myös pöytiä ja istumapaikkoja.

Lastenosasto sijaitsee pääovesta vasemmalle lähellä lainaustiskää. Siellä tulee olemaan kuvakirjahyllykkö ja jakkaroita nuorimmille kävijöille.

Kirjastovirkailija Maria Ståhlin pieni työhuone on kuin pesäpönttö keskelä kirjastoa.

– Se näyttää kävyiltä. Seinillä on viinoja hyllyjä, jotka muistuttavat käpyä, Hortans sanoo.

Monissa hyllyissä tulee olemaan pyörät, jolloin tiloista saadaan avarampia tapahtumia varten. Aikuiset asiakkaat ovat olleet hieman laiminlyötyjä parakkivuosina, mutta nyt kirjasto toivoo voivansa järjestää enemmän aikuisille suunnattua ohjelmaa.

Sandsundin kirjasto on auki neljänä päivänä viikossa, maanantaista torstaihin. Saavutettavuus paranee muuton myötä,

Kirjastosta tulee uusi olohuone Sandsundissa

1. kesäkuuta päättyy Sandsundin kirjaston seitsemän vuotta kestänyt parakkielämä. Kirjasto on suljettuna kesällä reilut kaksi kuukautta. Kirjaston asiakkaat ovat tervetulleita uusiin toimitiloihin Sandsundin uuteen kouluun juuri sopivasti koulujen alkaessa.

TEKSTI & KUVA

Malin Henricson

ARKKITEHTI ANDERS HÖGLUND on kuvallut uutta Sandsundin kirjastoa ”helmeksi simpukassa”, jossa koulu on kuori, joka ympäröi osittain pyöreää kirjastoa. Kirjastonjohtaja Solveig Hortansin mielestä se on kaunis kuvaus kauniista kirjastosta, joka palvelee sekä kyläläisiä että muita kirjojen ystäviä.

– Kirjastonhoitajana saa usein työs-

Övriga meröppettider på vardagar är inte fastslagna i skrivande stund.

Sandsund bibliotek öppnar den 5 augusti. Meröppet startar från och med september, när biblioteket övergår till vinterhalvårets tider.

Hortans gläder sig åt att den långa väntan på ett nytt bibliotek är över.

– Det är bra att vi har fått vara nära skolan. Men baracklivet är inget att rekommendera i längden. Det är en lyx att få vara med och bygga ett nytt bibliotek. Det här blir jättebra. ■

sillä kirjastosta tulee omatoimikirjasto. Se tarkoittaa, että asiakkaat voivat käydä kirjastossa viikonloppuisin ja iltaisin, kun henkilökunta ei ole paikalla.

– Lauantaisin ja sunnuntaisin omatoimiaika on klo 10–18. Omatoimiaika tulee olemaan käytössä myös perjantaisin, kun kirjasto on muuten suljettu. Silloin myös koulu voi käydä kirjastossa, Hortans sanoo.

Muita arkipäivien omatoimiaikoja ei ole vielä vahvistettu.

Sandsundin kirjasto aukeaa 5. elokuuta. Omatoimiaika alkaa syyskuussa, kun kirjasto siirtyy talviaukioloaikoihin.

Hortans iloitsee, että pitkä odotus on ohi.

– On hyvä, että olemme saaneet olla lähellä koulua. Mutta pitkäaikaista parakkielämää ei voi suosittelaa. On luksusta olla mukana rakentamassa uutta kirjastoa. Siitä tulee todella hyvä. ■

↑ Bibliotekschefen Solveig Hortans står mitt i byggerian som rådde ännu i april. Bakom henne syns den gjutna, umbrärfärgade runda väggen och till höger "kotten" som är biblioteksfunktionärens arbetsrum.

↑ Kirjastonjohtaja Solveig Hortans seisoo keskellä rakennusekamelskaa, joka vallitsi vielä huhtikuussa. Hänen takanaan näkyy valettu, umbränvärinen pyöreä seinä ja oikealla puolella "käpy", joka on kirjastovirkailijan työhuone.

KULTURHUSET AX KULTTUURITALO AX

Galleri Bruno – GALLERIA BRUNO

Kommande utställningar – Tulevat näyttelyt

JUNI / Kesäkuu
Gurli Rönqvist
Akvareller – Akvarelleja

JULI / Heinäkuu
Marianne Miisu Fäldén
Målningar / Maalauksia

AUGUSTI / Elokuu
Heili Hints, Jan Wennman
Målningar, fotografier /
Maalauksia, valokuvia

SEPTEMBER / Syyskuu
Gun-Marie Wiis,
Gunilla Björklund
Fotografier / Valokuvia

OKTOBER / Lokakuu
Sandra Heim
Akrylmålningar, vintermotiv /
Talviaiheisiä akryylimaalauksia

NOVEMBER / Marraskuu

FotoArtis
Fotografier, månadens bild /
Valokuvia, kuukauden kuva

DECEMBER / Joulukuu
Zack Kramer

Målningar / Maalauksia

Öppettider – Aukioloajat

1.6–31.8

MÅ, ONS / Ma, ke
8.00–19.00

TI, TO, FRE / Ti, to, pe
8.00–15.00

1.9–31.5

MÅ–ONS / Ma–ke
8.00–20.00

TO, FRE / To, pe
8.00–17.00

Läsgång och bibbahäng

Vad läser man egentligen i en läskoja? Ja, det undrar läsgänget, som står i centrum för sommarens läskampanjer på biblioteken i år.

Det handlar om den fiktiva hundens Sylvi och hennes vänner som har byggt en läskoja. De saknar plötsligt idéer om vilka böcker man ska läsa där inne. Genom att lämna in ett boktips bidrar du till att kojan används och att Sylvi och hennes vänner lyckas upprätthålla läsgädjen hela sommaren.

Boktips och läsning blir det också i de populära bibbahäng-klubbarna, som hålls i Pedersöre för fjärde året i rad. Bibbahäng riktar sig till barn i åldrarna 6–9 år som vill träffas några gånger under sommarlovet för att läsa, leka och pyssla tillsammans. I år hålls klubbarna i Bennäs och Ytteresse.

Bibbahäng-klubbarna kräver förhandsanmälan och leds av Lisa Ahlvik och Katarina Barkar. Verksamheten har fått stöd av Brita Maria Renlunds stiftelse. ■

Lukujengi ja kirjastohengailu

Mitä lukumajassa oikeastaan luetaan? Sitä kysyy lukujengi, joka on tämän kesän lukukampanjoiden keskiössä kirjastoissamme.

Kuvitteellinen Sylvi-koira ja hänen ystävänsä ovat rakentaneet lukumajan. Heillä ei yhtäkkiä ole aavistustakaan siitä, mitä kirjoja siellä pitäisi lukea. Jättämällä kirjavinkin autat varmistamaan, että lukumajaa käytetään, ja että Sylvi ystävineen onnistuu ylläpitämään lukemisen iloa kesän ajan.

Kirjavinkkejä ja lukeminen ovat myös osa suosittuja Bibbahäng-kerhoja, jotka järjestetään Pedersöressä jo neljäntä vuotta peräkkäin. Bibbahäng on suunnattu 6–9-vuotiaille lapsille, jotka haluavat kokoontua muutaman kerran kesäloman aikana lukemaan, leikkimään ja askartelemaan yhdessä. Tänä vuonna kerhoja järjestetään Pännäisissä ja Ala-Ähtävällä.

Bibbahäng-kerhoihin on ilmoitettavana etukäteen. Vetäjinä toimivat Lisa Ahlvik ja Katarina Barkar. Toimintaa tukee Brita Maria Renlundin säätiö. ■

Tamburbibban i dagis gör boklånet enkelt

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Biblioteket har gjort det busenkelt att låna hem böcker för de familjer som har barn i Lappfors, Bamse och Tummeliten daghem. I daghemmens tambur finns hyllor med barnböcker som barnen kan låna – utan att besöka biblioteket.

SPECIALBIBLIOTEKAREN LISA AHLVIK drar på en stor kappsäck när hon besöker Bamse daghem i Sisbacka. Den är fylld med böcker som hon tagit med sig från huvudbiblioteket i Benås. Det är nämligen dags att byta böcker i daghemmens tamburbibliotek. Ahlvik packar ner de böcker som legat på hyllan ett tag och plockar upp 50 nya böcker.

– Det finns många barnfamiljer som inte kommer sig för att besöka biblioteket. På det här sättet gör vi böckerna lättillgängliga, säger Ahlvik.

Initiativet till tamburbiblioteket kommer från Sydkustens ordkonstskola. Ordkonstskolan har sponsorerat boklisterna på väggen och de klistermärken som låneböckerna är märkta med. Varje bok har också en lånekort som berättar att boken ingår i tamburbiblioteket.

– När familjerna lånar en bok tar de ut lappen ur boken och lägger kortet vid barnets plats. Klistermärket talar om att boken tillhör tamburbiblioteket, så den inte returneras till ett vanligt bibliotek, säger Ahlvik.

Föräldrarna sätter ett kryss för varje lånad bok på en lapp på väggen. På det sättet har biblioteket lite koll på statistiken.

Ahlvik försöker erbjuda ett varierat utbud: bilderböcker, pekböcker och ”börja-läsa-böcker”. Både klassiker och moderna böcker finns i hyllan.

– Jag hoppas att familjerna ska få upp ögonen för den fantastiska bokutgivning som finns när det gäller barnböcker, säger Ahlvik.

De tre daghemmen har valts ut av en särskild orsak.

– Vi satsar på daghem som har långt till närmaste bibliotek. ■

↑ Specialbibliotekaren Lisa Ahlvik fyller på med nya låneböcker i tamburenbiblioteket i Bamse daghem. Liknande bibliotek finns också i Lappfors och Tummeliten daghem.

↑ Erikoiskirjastonhoitaja Lisa Ahlvik laittaa uusia lainakirjoja Bamsen päiväkodin eteiskirjastoon. Vastaava kirjasto on myös Lappforsin ja Peukaloisen päiväkodeissa.

Päiväkodin eteiskirjasto helpottaa kirjojen lainaamista

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

Kirjasto on tehnyt kirjojen lainaamisesta erittäin helppoa perheille, joiden lapset ovat Lappforsin, Bamsen ja Peukaloisen päiväkodeissa. Päiväkotien eteisen hyllyissä on lastenkirjoja, joita lapset voivat lainata ilman, että heidän tarvitsee käydä kirjastossa.

ERIKOISKIRJASTONHOITAJA Lisa Ahlvikilla on mukanaan iso matkalaukku, kun hän käy Bamsen päiväkodissa Sisbackassa. Se on täynnä kirjoja, jotka hän on ottanut mukaansa Pännäisten pääkirjastosta, sillä nyt on tullut aika vaihtaa kirjoja päiväkodin eteiskirjastoon. Ahlvik pakkaa mukaansa kirjat, jotka ovat olleet hyllyssä jo tovin, ja ottaa esiin 50 uutta kirjaa.

– On paljon lapsiperheitä, jotka eivät käy kirjastossa. Näin kirjat ovat helpommin saatavilla, Ahlvik sanoo.

Aloite eteiskirjastoihin tuli Sydkustens ordkonstskolasta. Sanataidekoulu on sponsoroinut seinällä olevat kirjallistat ja tarrat, joilla lainakirjat on merkitty. Jokaisessa kirjassa on myös lainauskortti, joka kertoo kirjan kuuluvan eteiskirjastoon.

– Kun perheet lainaavat kirjan, he laittavat lainauskortin lapsen paikalle. Tarra kertoo kirjan kuuluvan eteiskirjastoon, jotta sitä ei palautettaisi tavalliseen kirjastoon, Ahlvik sanoo.

Vanhemmat merkitsevät rastin jokaisen lainatun kirjan kohdalle seinällä olevaan lappuun. Tällä tavalla kirjasto saa kerättyä tilastoja.

Ahlvik pyrkii tarjoamaan vaihtelevan valikoiman kirjoja: kuvakirjoja, katselukirjoja ja helppolukuisia kirjoja. Hyllyssä on sekä klassikoita että uusia kirjoja.

– Toivon, että vanhemmat huomauttavat lastenkirjojen mahtavan tarjonnan, Ahlvik sanoo.

Kolme päiväkotia on valittu erityisesti syystä.

– Panostamme päiväkoteihin, jotka sijaitsevat kaukana lähimmästä kirjastosta. ■

En helt vanlig skog kittlar fantasin

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Filuren Fjalar och Gladfiluren bjuder in ettorna i Pedersöres skolor i en fantasifull berättelse som tar dem genom kafferep, berg- och dalbanor och spökhuis i jakten på en borttappad liten filur.

DET HANDLAR OM en läsfrämjande workshop, i en helt vanlig skog, ett koncept som specialbibliotekarien Lisa Ahlvik har importerat från Sandviken i Sverige och anpassat för Pedersöres förhållanden.

– Nyckelordet är fantasi. Barnen får leva sig in i en saga genom dramatisering och lek, säger Ahlvik.

Workshopen kräver inga förberedelser av eleverna, de stiger bara in i berättelsen i början av lektionen och blir filurer med egenpåkittade namn, tygsvansar och extra öron. Lisa Ahlvik och hennes kollega Katarina Barkar

leder showen och lockar barnen att engagera sig i berättelsen. Syftet är att hitta Lillfiluren som inte ligger i sitt mysägg som förväntat, och via olika kringelkrokar lyckas man hitta honom.

– I slutet läser vi boken I en helt vanlig skog och då känner barnen igen sig i det som vi har gjort tillsammans, säger Ahlvik.

Boken handlar om Majvor som är en helt vanlig flicka på många sätt, förutom att hon har en liten skog på sitt huvud. Budskapet är att alla kan få kraft och tröst från fantasin. Alla barn får också en nyckelring med texten ”Min superkraft är fantasi” efter workshopen.

Barkar och Ahlvik har fått bra respons för upplägget som kräver att de själva ger sig hän i berättelsen.

– Vi leker till 100 procent och har lika roligt som barnen, säger de.

Huvudbiblioteket har fått projektfinansiering som sträcker sig över hela nästa läsår. Ahlvik hoppas att I en helt vanlig skog sedan blir ett bestående inslag i bibliotekets verksamhet. ■

^ Filurerna hittar ett tivoli och kastar sig ut i åkattraktioner som berg- och dalbana och spökhuset.

^ Veijarit löytävät tivolin ja käyvät huvipuistolaitteissa, kuten vuoristoradassa ja kummitustalossa.

← Alla elever får en nyckelring som berättar att fantasi är deras superkraft.

← Kaikki oppilaat saavat avaimenperän, joka kertoo mielikuvituksen olevan heidän supervoimansa.

saavat eläytyä tarinaan dramatisoinnin ja leikin kautta, Ahlvik sanoo.

Työpaja ei vaadi oppilailta valmistautumista, he astuvat mukaan tarinaan oppitunnin alussa ja muuttuvat veijareiksi, joilla on itse keksitty nimi, kankaista hännät ja irtokorvat. Lisa Ahlvik ja hänen kollegansa Katarina Barkar vetävät esitystä ja houkuttelevat lapsia osallistumaan tarinaan. Tarkoituksena on löytää Pikkuveijari, joka ei olekaan odotetussa paikassa, mutta erilaisten mutkien kautta hänet onnistutaan löytämään.

– Lopuksi luemme kirjan ”En helt vanlig skog”, josta lapset tunnistavat yhdessä tekemämme asiat, Ahlvik sanoo.

Kirja käsittelee Majvoria, joka on

monella tavalla aivan tavallinen tyttö, paitsi että hänen päässään on pieni metsä. Sanoma on se, että kaikki voivat saada voimaa ja lohtua mielikuvituksesta. Kaikki lapset saavat työpajan jälkeen myös avaimenperän, jossa lukee ”Minun supervoimani on mielikuvitus”.

Barkar ja Ahlvik ovat saaneet hyvää palautetta työpajasta, joka vaatii heiltäkin heittäytymistä tarinaan.

– Leikimme täysillä mukana, ja meillä on yhtä hauskaa kuin lapsilla, he sanovat.

Pääkirjasto on saanut hankerahoituksen koko seuraavan lukuvuoden ajalle. Ahlvik toivoo, että työpajasta tulee pysyvä osa kirjaston toimintaa. ■

Aivan tavallinen metsä kutkuttaa mielikuvitusta

Veijarit kutsuvat Pedersören koulujen ekaluokkalaiset mukaan mielikuvitukselliseen tarinaan, joka vie heidät kahvikutsujen, vuoristoradan sekä kummitustalon kautta etsimään kadonnutta pientä veijaria.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

KYSE ON LUKEMISTA edistävästä työpajasta, jonka konseptin erikoiskirjastonhoitaja Lisa Ahlvik toi Ruotsin Sandvikenistä ja jonka hän on mukauttanut Pedersören olosuhteisiin.

– Avainsana on mielikuvitus. Lapset

Sommarkurser i Pedersöre MI

SOMMARTRÄNINGAR FÖR HOCKEYJUNIORER med Ida Kuoppala i AW Arena. För 10–12-åringar, tisdagar kl. 16.00–18.00 under tiden 21.5–25.6. Det går att komma med ännu om det finns lediga platser. Kolla med MI.

SOMMARTRÄNINGAR FÖR HOCKEYJUNIORER med Ida Kuoppala i AW Arena. För 13–15-åringar, torsdagar kl. 16.00–18.00 under tiden 23.5–27.6. Det går att komma med ännu om det finns lediga platser. Kolla med MI.

FÖRSOMMARGYMPA: Tuff konditions- och styrketräning utomhus med Marina Kulla på Sursikområdet (samling vid Sportis). Tisdagar kl. 17.30–19.00 under tiden 7.5–25.6. Vid svåra väderförhållanden hålls kursen inne i Sportis.

SOMMARZUMBA måndagar kl. 19.30–20.30 med Camilla Johansson i Forsby danspaviljong under tiden 3.6–22.7.

SOMMARTRÄNING UTMOMHUS vid Purmo skola tisdagar kl. 19.30–20.30 under tiden 4.6–30.7. Ledare Anna-Maria Willman. Vi kör rolig cirkelträning med olika stationer och använder omgivande terräng för att få till omväxlande rörelseutmaningar.

Alla motionsgrupperna är mixed-grupper, där både damer och herrar är välkomna! Anmälan via hemsidan mi.pedersore.fi eller tel. 06–7850 275 eller 06–7850 274. Om det finns lediga platser går det bra att komma med fast kursen har startat.

FÄRGA YLLEGARN MED VÄXTER tisdag 4.6 kl. 18.30–20.00, fredag 14.6 kl. 18.00–21.00 och lördag 15.6 kl. 9.30–16.15 med Marie-Louise Thylin i Bygården i Katternö. Första gången info om vilka växter som ska samlas in. Andra tillfället bereder vi garnet och påbörjar färgningen. Sista kursdagen fokuserar vi på färgning och recept. Anmälan genast till tel. 06–7850 275 eller 050–5622 385.

↑ Färga yllegarn med växter med Marie-Louise Thylin i Bygården i Katternö.

STICKRETREAT 2024, LÖRDAG 8.6 kl. 10–16 vid Solhaga semesterstugor i Ytteresse, huvudbyggnaden. Huvudföreläsare är stickdesignern, etnologen och författaren Erika Nordvall Falck från Jokkmokk. Hon berättar om samiska sticktraditioner. Lokala företagare inom stickning och lokala garnförsäljare på plats. Garnbytesbord. Lunch ingår i deltagaravgiften, 48 €. Ta med din stickning och tillbringa en inspirerande dag i naturskön miljö tillsammans med andra stickintresserade! Anmälan genast tel. 06–7850 275 eller 06–7850 274. Ring och kolla om det finns lediga platser! ■

Höstens nya programhäfte

PROGRAMHÄFTET MED HÖSTENS kurser och föreläsningar delas till alla hushåll i slutet av vecka 33 (15–18.8) och publiceras på hemsidan mi.pedersore.fi redan 1.8. Anmälan öppnar måndag 19.8 kl. 8.00. Höstterminen inleds med helterminkursernas starter vecka 36 (från och med 2.9).

Höstens föreläsningar

UNGAS MÅENDE – HUR KAN JAG SOM FÖRÄLDER STÖDJA? Föreläsning må 9.9 kl. 18–20 med Charlotta Vikman i Kulturhuset AX, samlingsrummet.

SEGLINGSÄVENTYRET MED FAMILJEN BACKLUND to 26.9 kl. 18.30–21 i Kulturhuset AX, samlingsrummet.

TARMHÄLSAN OCH VÅRT FYSISKA OCH PSYKISKA VÄLMÅENDE. Föreläsning to 10.10 kl. 18.30–20.30 med fysioterapeuten och certifierade funktionsmedicinska rådgivaren Sami Nyström i Kulturhuset AX, samlingsrummet.

KÄRNAN I ATT VARA MÄNNISKA. Föreläsning med den svenske långdistanslöparen, författaren och föreläsaren Markus Torgeby, to 31.10 kl. 18.30–20 i Sursik auditorium

VIKTEN AV ATT SOVA BRA. Föreläsning to 7.11 kl. 18.30–20.00 med sömncoachen Robin Westerlund i Kulturhuset AX, samlingsrummet. ■

**Det kommer
mera!**

*Följ oss på sociala medier
så får du aktuell
information!*

SÅ KALLAD BLÅS- INSTRUMENT			ROLIG STARK STRÅLE		SPRETIG	BMA 2024							
→													
→					SUGGA								
→	ÄMBETS- DRÄKT		KAMP- VILJA										
	HYPOTES		LÅNGRE DIKT "ÖRFIL"										
↳					LOVORD								
STAD I TURKLET	↓	TYP AV KON- STRUK- TION	↙	BRITS ROMER, AMER. SKÅDE- SPELARE	VARDA	VAS	↘	MAN I SKOLA	JUNIOR		FATTIG MANS KO- REN- LÄRIG		
↳								HUND- NAMN TAGGAD			SUDDA UT	TON	
OMGER VERKET?									FÅGEL- BO	ENGELSK FEL- BOGSERAR			
SKEPPS- REDARE I TV- SERIE								GLOSA KRUM- LUR			POJK- NAMN		
RÖDA KORSET			FERIE	ARENA I PEDER- SÖRE	BLOMMA DINERAR PÅ SKÅP?						LYRISK DIKT	AVENY	
						PLÅGA						KURT KARLSSON	
→											MÄKTA HÄRD- PLASTEN		
SPANSK MATRÄTT	↙												
INTE GAMMAL	BURRIG MED- MÄNNISKA						NEON FLÖD- NYME		ORIGI- NELL	PRECIS REKLAM			
↳			SAL	PÅHOPP							STRÄNG INSTRU- MENT	OS I NORGE	STRUNT PRAT
BESITTA				MASSA- CHUSETTS TITAN			JORDBRU- KARE MED EXAMEN SKRIDE- TID						FLYG- BOLAG
POLIS- MAN				ADEL- STEN OGILLANDE UTROP						SOCKER- ART OSKAR ANDERSON			
ISLAMIST INGEN- TING								SVART PÅ FRANSKA				LÅTER POSI- TIVT	
↳				HALVÖ					FRUKT				

Krysset

POSTA KRYSSET TILL Pedersöre kommun, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs. Märk kuvertet "Krysset". Vi vill ha ditt svar senast den 28 juni 2024. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas! Vinnarna underrättas personligen.

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

Forsby på Toppen

allsång på toppen

18.6 kl. 19-21

Christine Sten

Vilhelm Lillmäns

Charlotta Kerbo

Caroline Lillmäns

Johan Engström

Kören
Lostones

allsångsledare
Dennis Rönngård

Inträde 20€ / Pensionär 15€ / Barn (under 18 år) 10€ (kaffe och bulla ingår) KULTURHUSET AX

MOULIN ROUGE!

MUSIKAALIT

Teaterresa - Teatterimatka

15-16.11.2024

MERA INFO - LISÄÄ INFOA
WWW.PEDERSÖRE.FI/MOULINROUGE

 KULTURHUSET AX
KULTTUURITALO AX

8.6.2024 KL 10-15

MOVE IT

AKTIVITETSDAG FÖR BARN OCH UNGA
LIIKUNTAPÄIVÄ LAPSILLE JA NUORILLE

 IDROTTSCESTRUM, BENNÄS
LIIKUNTAKESKUS, PÄNNÄINEN

- Hoppborgar
- Klättring
- Tävlingar
- Ansiktsmålning
- Airtrack
- Street Hockey
- Föreningarna på plats
- och mycket mer
- Pomppulinnat
- Kiipeily
- Kilpailuja
- Kasvomaalaus
- Airtrack
- Street Hockey
- Seurat paikalla
- ja paljon muuta

 KULTURHUSET AX
KULTTUURITALO AX

uteliv

Äventyrsvandringen

lördag 7.9

Läs mer på: www.uteliv.fi

 PEDERSÖRE

KULTURHUSET AX